

ZESPÓŁ SZKÓŁ W ŁUKAWCU

**WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO OTRZYMANIA PRZEZ UCZNIĄ
POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH**

HISTORIA KL. IV-VIII

ROK SZKOLNY 2022/2023

Opracowała Ewa Maślanka

I. Cele ogólne oceniania:

- rozpoznanie przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań programowych
- informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie
- pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy
- dostarczenie rodzicom lub opiekunom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia
- umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno- wychowawczej
- dostarczenie nauczycielowi informacji zwrotnej na temat efektywności jego nauczania, prawidłowości doboru metod i technik pracy z uczniem

II. Cele edukacyjne:

- zainteresowanie uczniów przeszłością, pokazanie barwności i bogactwa dziejowego
- dostarczenie wiedzy, która umożliwi ukształtowanie poprawnych wyobrażeń o życiu w przeszłości, zrozumienie natury ludzkiej i motywów postępowania ludzi z minionych pokoleń
- dostarczenie wzorców osobowych z przeszłości
- dostarczanie wiedzy na temat najważniejszych wydarzeń i najwybitniejszych postaci z dziejów Polski (w tym regionu) oraz Europy i świata
- kształtowanie postawy patriotycznej
- rozwijanie wyobraźni historycznej
- zapoznanie z podstawowymi pojęciami i procesami historycznymi na przestrzeni dziejów

III. Zasady oceniania:

Na lekcjach historii w klasach IV-VIII ocenie podlegają:

1. Wiadomości

- wiedza merytoryczna określona w podstawie programowej z przedmiotu dla danej klasy (fakty, daty, pojęcia, zjawiska, procesy, związki przyczynowo -skutkowe, postaci)
- stopień zapamiętania i zrozumienia nabywanych informacji

2. Umiejętności

- posługiwanie się chronologią historyczną
- posługiwanie się różnego rodzaju źródłami historycznymi (materialnymi, kartograficznymi, ikonograficznymi, statystycznymi, pisanymi itp.)
- lokalizowanie czasowo-przestrzenne omawianych wydarzeń (posługiwanie się mapą historyczną)
- czytanie, analiza i interpretacja tekstów źródłowych
- dokonywanie analizy przyczynowo- skutkowej
- opisywanie zjawisk i procesów historycznych zachodzących na przestrzeni dziejów

- wnioskowanie, uogólnianie, wartościowanie, porównywanie, argumentowanie, dostrzeganie analogii historycznych
- stosowanie terminologii historycznej i jej rozumienie
- tworzenie narracji historycznej w ujęciu problemowym lub przekrojowym
- porządkowanie i synchronizacja wydarzeń dziejów historii powszechnej i ojczyrstych
- wykazywanie związków między życiem politycznym, gospodarczym i kulturalno- społecznym
- dostrzeganie zmienności i dynamiki wydarzeń w dziejach i ciągłość procesów historycznych
- integracja pozyskanych informacji z różnych źródeł wiedzy, selekcja materiału

3. Postawa ucznia i jego dyscyplina pracy.

IV. Formy aktywności podlegające ocenie:

1.Odpowiedzi ustne -swobodna dłuższa wypowiedź na określony temat w oparciu o pojęcia, daty i fakty historyczne. Przy odpowiedzi ustnej obowiązuje znajomość materiału z trzech ostatnich lekcji, w przypadku lekcji powtórzeniowych z całego działu.

2.Wypowiedzi pisemne:

- kartkówki obejmujące zakres materiału z maksymalnie trzech ostatnich lekcji, mogą być niezapowiedziane
- sprawdziany podsumowujące poszczególne działy, poprzedzone są lekcją powtórzeniową z podaniem zakresu materiału. Zapowiedziane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, i zapisane w e-dzienniku.

3.Praca domowa:

Ocenie podlegają:

- a)pomysłowość rozwiązania
- b)poprawność rzeczowa
- c)umiejętność prezentacji (w przypadku prac ustnych),
- d)zgodność z poziomem wymagań

4.Praca w grupach:

Ocenie podlega sposób pracy w grupie:

- a) akceptowanie powierzonych ról i przydzielonych prac
- b) akceptowanie ustalonych zasad pracy w grupie
- c) planowanie wspólnych działań
- d) współdziałanie w podejmowaniu decyzji
- e) przyjmowanie odpowiedzialności z pracą

- f) udział w dyskusji, uzasadnianie swojego stanowiska
- g) słuchanie innych
- h) utrzymanie dyscypliny podczas pracy

5. Przygotowanie do lekcji:

Oceniane jest indywidualne przygotowanie do tematu lekcji np.:

- a) przygotowanie prostych pomocy do danej lekcji
- b) przygotowanie krótkiej informacji –ciekawostek związanych z daną lekcją
- c) przygotowanie informacji historycznych potrzebnych do danej lekcji, które uczniowie pozyskują z różnych źródeł informacji

6 Aktywność ucznia

Aktywność na lekcji ocenia się poprzez:

- trzy plusy „+” – ocena bardzo dobra
- trzy minusy „-” – ocena niedostateczna

Aktywność historyczna poza lekcjami:

Uczeń oceniany jest za:

- a) za udział w konkursach przedmiotowych szkolnych – ocena bardzo dobra z aktywności
- b) za udział i osiągnięcia w konkursach powiatowych, wojewódzkich, ogólnopolskich– ocena celująca z aktywności, w przypadku zdobycia tytułu laureata tych konkursów ocena celująca z przedmiotu śródroczna lub roczna
- c) za udział w akcjach i projektach wg przyjętego regulaminu

V. Sposoby dokumentowania osiągnięć uczniów:

Osiągnięcia ucznia są notowane w dzienniku elektronicznym. W ocenianiu stosuje się następującą skalę:

- 6 - celujący
- 5 - bardzo dobry
- 4 - dobry
- 3 - dostateczny
- 2 - dopuszczający
- 1 – niedostateczny

Oceny cząstkowe w dzienniku wyrażane są cyfrą w skali 1- 6. rozszerzone o „+” i „-”.

Ocena klasyfikacyjna wyrażona jest słownie wg skali: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający, niedostateczny.

Przy zapisie ocen cząstkowych w e-dzienniku przyporządkowuje się im odpowiednie wartości według skali:

Ocena	6	6-	5+	5	5-	4+	4	4-	3+	3	3-	2+	2	2-	1+	1
Wartość	6	5.75	5.5	5	4.75	4.5	4	3.75	3.5	3	2.75	2.5	2	1.75	1.5	1

VI. Kryteria ocen:

Wypowiedzi ustne

Oceniana jest zawartość rzeczowa, umiejętność formułowania myśli, stosowanie terminologii historycznej, zgodność z poziomem wymagań, umiejętność ilustrowania wypowiedzi poprzez wykorzystanie pomocy naukowych (mapy, tablice graficzne) itp.

Oceny:

celujący - odpowiedź wskazuje na szczególne zainteresowanie przedmiotem, spełniając kryteria oceny bardzo dobrej, posiada wiedzę i zainteresowania znacznie wykraczające poza obowiązujący program nauczania, prezentuje własne przemyślenia i oceny, łączy wiadomości z różnych źródeł wiedzy, uczestniczy w konkursach przedmiotowych.

bardzo dobry - odpowiedź jest trafna i wyczerpująca, zgodna z tematem, łączy fakty i wydarzenia w oparciu o znajomość dat, postaci i pojęć historycznych, stosuje chronologię i hierarchię treści w oparciu biegłą umiejętność posługiwania się osią czasu - porównuje, wyjaśnia, wyciąga wnioski i dostrzega związki przyczynowo skutkowe, biegle posługuje się mapą, umiejętnie analizuje teksty źródłowe, posiada uporządkowaną wiedzę na temat epok historycznych i ich dążeń, idei, kultury materialnej i duchowej oraz problemów społecznych i gospodarczo- politycznych.

dobry - odpowiedź zasadniczo samodzielna, ale nie wyczerpująca w pełni dane zagadnienie, zawiera większość wymaganych treści, wykazuje dużą znajomość faktów, pojęć i postaci historycznych oraz potrafi je wyjaśnić i ocenić, dokonuje uporządkowanej charakterystyki dziejów, zna daty i potrafi je nanieść na oś czasu, potrafi posługiwać się mapą, bierze udział w dyskusji- uzasadnia swoje racje w sposób komunikatywny.

dostateczny- odpowiedź odbywa się przy pomocy nauczyciela, uczeń zna ważniejsze fakty, daty, pojęcia i postacie historyczne jednak nie zawsze potrafi je prawidłowo zinterpretować, określa wiek wydarzenia, potrafi odczytać oś czasu, raczej rzadko korzysta z mapy.

dopuszczający- wykazuje elementarną znajomość pojęć i faktów historycznych, jednak niezbyt precyzyjnie udziela odpowiedzi na pytania nauczyciela, posiada duże braki w wiadomościach i umiejętnościach, podstawowe fakty historyczne wyjaśnia z pomocą nauczyciela oraz w oparciu o podręcznik i materiały ilustracyjne.

niedostateczny - nie udziela odpowiedzi na większość pytań zadanych przez nauczyciela, nawet o elementarnym stopniu trudności i z pomocą nauczyciela, posiada bardzo duże braki w wiadomościach koniecznych.

Prace pisemne

W przypadku wypowiedzi pisemnych - sprawdzianów i kartkówek przyjmuje się następującą skalę według kryteriów:

0 - 29 % - niedostateczny
30- 49 % - dopuszczający
50 - 69 % - dostateczny
70 - 89 % - dobry
90 -95 % - bardzo dobry
96 - 100% - celujący

-Nauczyciel oddaje poprawione sprawdziany w terminie dwóch tygodni.

- Uczeń może poprawić ocenę ze sprawdzianu jeden raz w terminie do tygodnia, od momentu wpisania oceny do e-dziennika.

-Poprawiona ocena jest wpisywana w miejscu poprzedniej oceny w e-dzienniku.

-Jeżeli uczeń opuścił sprawdzian, to powinien go napisać w ciągu tygodnia po powrocie do szkoły w wyznaczonym przez nauczyciela terminie. W e-dzienniku w rubryce sprawdzian nauczyciel wpisuje mu „nb.” Jeżeli uczeń nie przystępuje do sprawdzianu w uzgodnionym terminie, nauczyciel może zobowiązać go do napisania tego sprawdzianu na kolejnych zajęciach z danego przedmiotu.

VII. Sposób ustalania oceny śródrocznej i rocznej

Na ocenę śródroczną i roczną uczeń pracuje systematycznie przez cały rok szkolny.

Ocena śródroczna i roczna nie jest tylko średnią arytmetyczną uzyskanych ocen cząstkowych ale wynikiem oceny sugerowanej przez program oraz oceny proponowanej przez nauczyciela, wynikającej z rozpoznania poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności. Ostateczna decyzja odnośnie wystawienia oceny należy do nauczyciela przedmiotu.

VIII. Warunki i tryb uzyskania oceny rocznej wyższej niż przewidywana

Uczeń ma prawo poprawić przewidywaną ocenę roczną wg zasad określonych w Statucie Szkoły i Wewnętrznych Zasadach Oceniania

IX. Kontrakt z uczniami

- 1.Sprawdziany są obowiązkowe, jeśli uczeń opuścił sprawdzian z przyczyn losowych, powinien napisać go w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
2. Poprawa sprawdzianu jest obowiązkowa w przypadku oceny niedostatecznej, dobrowolna w przypadku ocen wyższych i odbywa się w terminie uzgodnionym z nauczycielem , w ciągu 1 tygodnia od daty wystawienia oceny.
- 3.Sprawdzian obejmuje zwykle jeden dział programowy. Jeżeli dział jest wyjątkowo obszerny uczniowie mogą pisać sprawdzian po zrealizowaniu znacznej jego części.

4. Odpowiedź ustna, zadanie domowe i praca na lekcji podlegają ocenie na bieżąco, bez zapowiedzi.
5. Sprawdziany są zapowiadane, co najmniej tydzień wcześniej i omówiony jest ich zakres i kryteria wymagań (powtórzenie wiadomości tydzień przed sprawdzianem właściwym, wpis do e-dziennika lekcyjnego).
6. Kartkówki nie muszą być zapowiadane; materiał, który obejmują dotyczy najwyżej trzech ostatnich lekcji.
7. Uczeń ma prawo wglądu do pracy i zapoznania się z błędami, ewentualne wyjaśnienia ich przez nauczyciela.
8. Uczeń ma obowiązek przystąpić do odpowiedzi ustnej z ostatnich trzech lekcji.
9. Uczeń po dłuższej niż 1 tydzień nieobecności w szkole może nie być oceniany, jeżeli nieobecność związana była z chorobą lub innymi sytuacjami losowymi, które go usprawiedliwiają.
10. Pojedyncza nieobecność ucznia na lekcji nie zwalnia go z przygotowania się do zajęć. Braki należy uzupełniać na bieżąco.
11. Uczeń ma prawo zgłosić nieprzygotowanie w ciągu półrocza:
 - a) 1 raz przy jednej godzinie przedmiotu w tygodniu (kl. IV)
 - b) 2 razy przy dwóch godzinach przedmiotu w tygodniu (kl. V, VI, VII, VIII)
12. Nieprzygotowanie powinno być zgłoszone przez ucznia przy sprawdzaniu obecności.
13. Nie można zgłaszać nieprzygotowania w przypadku zapowiedzianego wcześniej na dany dzień: sprawdzianu, kartkówki, innych zleconych zadań.
14. Uczeń ma prawo 2 razy w semestrze zgłosić brak bieżącego zadania bez konsekwencji otrzymania oceny negatywnej. Zasada ta nie obowiązuje przy zadaniach długoterminowych z ustalonym terminem wykonania pracy domowej.
15. Uczeń zgłasza fakt braku zadania na początku lekcji przy sprawdzaniu listy obecności. Nauczyciel zaznacza brak zadania w e-dzienniku wpisując „bz”. 3 i kolejny brak zadania oznacza ocenę niedostateczną. Uczeń może zredukować liczbę wpisów za brak zadania uzupełniając go na następną lekcję. Nie może poprawić oceny nieostatecznej wpisanej za kolejne braki zadań.
16. Spisywanie prac domowych jest jednoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej.
17. Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego, w którym powinny znajdować się zapisy tematów, notatki, zapisy poleceń ustnych lub pisemnych prac domowych. Zeszyt przedmiotowy powinien być prowadzony systematycznie. Uczeń w przypadku nieobecności w szkole zobowiązany jest je uzupełnić.
18. W stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w nauce uniemożliwiające sprostanie wymogom edukacyjnym wynikającym z realizowanego programu nauczania, potwierdzone pisemną opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej upoważnionej do tego jednostki - nauczyciel stosuje odpowiednie dostosowanie wymagań edukacyjnych.
19. Uczeń, który otrzymuje ocenę niedostateczną z I semestru jest zobowiązany do zaliczenia omawianych treści materiału w ciągu 4 tygodni po zakończeniu 1 półrocza.

X. Obowiązki nauczyciela

1. Na pierwszej lekcji historii w danym roku szkolnym nauczyciel zapoznaje uczniów z wymaganiami edukacyjnymi z przedmiotu w poszczególnych klasach.
2. Nauczyciel zapowiada i zapisuje w e-dzienniku sprawdzian, z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.
3. Ocenia i udostępnia uczniom prace pisemne w ciągu dwóch tygodni od ich napisania.
4. Oceny stara się uzasadnić.
5. Określa warunki i termin poprawy ocen.
6. Prace pisemne przechowuje i udostępnia uczniom oraz ich rodzicom w ciągu danego roku szkolnego.
7. Udziela dodatkowych wskazówek uczniom zainteresowanym historią.
8. Informuje rodziców ucznia o grożącej ocenie niedostatecznej na miesiąc przed końcem semestru/końcem roku.
9. W zależności od okoliczności może ustalić termin dodatkowych zajęć, w trakcie których udziela pomocy uczniom mającym problemy w nauce.

XI. Zasady oceniania uczniów z opiniami i orzeczeniami PPP.

1. W stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w nauce uniemożliwiające sprostanie wymogom edukacyjnym wynikającym z realizowanego programu nauczania, potwierdzone pisemnym orzeczeniem lub opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej upoważnionej do tego jednostki - nauczyciel stosuje odpowiednie dostosowanie wymagań edukacyjnych indywidualnie dla każdego ucznia wg zaleceń poradni.
2. Każdy uczeń, który posiada opinię Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej o dysfunkcjach, jest oceniany zgodnie z indywidualnymi zaleceniami. Przy ustalaniu oceny nauczyciel bierze pod uwagę:
 - a) indywidualne możliwości psychofizyczne każdego ucznia,
 - b) wysiłek wkładany przez ucznia w pracę na zajęciach,
 - c) zaangażowanie ucznia na zajęciach i zainteresowanie przedmiotem,
 - d) utrudnione warunki uczenia się i utrwalania wiadomości w domu.
3. Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna uzależniona jest od postępów w nauce, zaangażowania i systematyczności w pracy.
4. **Dostosowane zasad oceniania obejmuje:**
 2. Każdy uczeń, który posiada opinię Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej o dysfunkcjach, jest oceniany zgodnie z indywidualnymi zaleceniami. Przy ustalaniu oceny nauczyciel bierze pod uwagę:
 - a) indywidualne możliwości psychofizyczne każdego ucznia,
 - b) wysiłek wkładany przez ucznia w pracę na zajęciach,
 - c) zaangażowanie ucznia na zajęciach i zainteresowanie przedmiotem,

d) utrudnione warunki uczenia się i utrwalania wiadomości w domu.

3. Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna uzależniona jest od postępów w nauce, zaangażowania i systematyczności w pracy.

4. Dostosowane zasad oceniania obejmuje:

a) kontrolę stopnia zrozumienia samodzielnie czytanych przez ucznia poleceń,

b) ograniczenie sprawdzania wiadomości do krótkich partii materiału,

c) uwzględnianie w ocenie prac pisemnych wartości merytorycznych, rozumianych jako: stopień opanowania umiejętności lub wiedzy i sposób jej przekazania (zrozumienie tematu, znajomość opisywanych zagadnień, komunikatywność)

d) w zeszytcie przedmiotowym nie ocenia się estetyki pisma,

e) wydłużenie czasu pracy,

f) dostosowanie liczby i rodzaju zadań,

g) dostosowanie formy graficznej sprawdzianu (odpowiednia czcionka),

h) dostosowanie formy sprawdzania wiadomości (częściej pisemna lub ustna) w zależności od indywidualnych predyspozycji,

i) ocenianie nie tylko za treść i wykonane zadania, ale także za wkład pracy,

j) stosowanie wzmocnień pozytywnych.

XII. Zasady oceniania w czasie nauczania zdalnego

1. Ocenianiu podlegają następujące aktywności uczniów:

- odpowiedzi ustne,

- prace pisemne,

- aktywność na zajęciach,

- terminowość odsyłania prac,

- rozwiązywanie quizów, testów online,

- postawa ucznia wobec przedmiotu.

2. Przesyłanie prac pisemnych odbywa się w sposób ustalony i obowiązujący w szkole i przekazany do wiadomości rodzicom.

3. W przypadku nauczania zdalnego uczeń zobowiązany jest przesłać elektronicznie pracę domową z danego przedmiotu w terminie do 5 dni od momentu otrzymania zadania domowego. W przypadku niedotrzymania powyższego terminu uczeń otrzymuje kolejne 5 dni na przesłanie zaległej pracy, a o zaistniałej sytuacji zostaje poinformowany rodzic dziecka. Brak realizacji zadania BR - czyli nieodesłanie w terminie zadania zleconego przez nauczyciela, jest wpisywany do e-dziennika. Jeżeli uczeń w wyznaczonym przez nauczyciela terminie zadanie wykona, to w miejsce BR jest wpisywana ocena pozytywna, jeżeli nie - po upływie kolejnych 5 dni przeznaczonych na przesłanie zaległej pracy domowej uczeń ocenę niedostateczną.

4. Nauczyciel ma 14 dni na sprawdzenie pracy i poinformowanie uczniów o ocenach oraz terminach i sposobach poprawy.

Szczegółowe wymagania edukacyjne na poszczególne oceny w klasach IV-VIII

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASA IV

DZIAŁ I. ZAPOZNAJ SIĘ Z HISTORIĄ				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-Uczeń wie, co to jest historia i czym zajmuje się historyk.	-Uczeń wymienia w kolejności chronologicznej epoki w dziejach człowieka.	-Uczeń wyjaśnia, po co uczy się historii.	-Uczeń rozumie wpływ wydarzeń historycznych na teraźniejszość oraz wpływ współczesnych zdarzeń, także z własnego życia, na kształtowanie się przyszłej historii.	-Uczeń wskazuje przykładowe wydarzenie historyczne oraz jego przyczyny i skutki.
-Uczeń wie, czym zajmuje się archeolog.	-Uczeń wie, jakimi narzędziami i technikami posługuje się archeolog.	-Uczeń wymienia przykłady znalezisk archeologicznych i ocenia ich przydatność dla poznawania przeszłości.	-Uczeń rozumie znaczenie pracy archeologa dla poznawania przeszłości.	-Uczeń omawia elementy stanowiska archeologicznego.
-Uczeń wie, co to są: źródło historyczne, legenda, zabytek.	-Uczeń wie, jakie funkcje pełni muzeum. -Dzieli źródła historyczne na pisane i niepisane.	-Uczeń wskazuje różne formy poznawania historii (film fabularny, dzieło malarskie). -Rozumie znaczenie źródeł historycznych w pracy historyka, podaje konkretne przykłady.	-Uczeń odczytuje informacje z ilustracji przedstawiającej źródło niepisane. -Rozumie, dlaczego należy chronić źródła historyczne.	-Uczeń wymienia przykłady zabytków, które można zobaczyć w skansenie.
-Uczeń zna różne rodzaje zegarów. -Wskazuje podstawowe podziały czasu stosowane w historii (wiek, tysiąclecie, era).	-Uczeń umieszcza wydarzenia na osi czasu. -Wie, co to jest chronologia. -Określa na podstawie daty rocznej wiek i jego połowę (w odniesieniu do naszej ery).	-Uczeń wie, w jakim celu i gdzie sporządzono pierwsze kalendarze. -Rozumie, jakie znaczenie w poznawaniu i nauce historii ma chronologia.	-Uczeń rozumie, dlaczego inaczej liczymy czas w odniesieniu do okresów przed naszą erą i naszej ery. -Na podstawie daty rocznej określa wiek (w odniesieniu do czasów przed naszą erą).	-Uczeń na podstawie daty rocznej określa połowę wieku (w odniesieniu do czasów przed naszą erą).

	-Oblicza czas, który upłynął między wydarzeniami z okresu naszej ery.			
-Uczeń wie, co to są mapa i plan. -Wie, co to jest: tytuł mapy, legenda mapy.	-Uczeń wie, jakie są rodzaje map i planów historycznych. -Wskazuje na mapie konkretne miejsca i określa ich przynależność państwową.	-Uczeń odróżnia różne rodzaje map historycznych. Wskazuje różnice między mapą dawną i współczesną.	-Uczeń rozumie znaczenie czytania mapy dla poznania zjawisk i procesów historycznych.	-Uczeń odczytuje legendę dowolnej mapy historycznej i wskazuje zamieszczone w legendzie symbole na mapie.
DZIAŁ II. MOJA HISTORIA, MOJA OJCZYZNA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-Uczeń wie, co to są: pamiątka rodzinna, zwyczaj, tablica przodków.	-Uczeń odróżnia pamiątkę od zwyczaju oraz tablicę potomków od tablicy przodków. -Podaje przykład pamiątki i zwyczaju w swojej rodzinie.	-Uczeń rysuje tablicę przodków i tablicę potomków. -Gromadzi pamiątki ze swojego dzieciństwa.	-Uczeń rozumie korzyści wynikające z poznania swojej historii i historii swojej rodziny.	-Uczeń sporządza swoją tablicę przodków do czwartego pokolenia.
-Uczeń wie, co to są: ojczyzna, patriotyzm, region.	-Uczeń wie, co to jest mała ojczyzna.	-Uczeń rozumie znaczenie małej ojczyzny w swoim życiu i w historii.	-Uczeń znajduje informacje na temat swojej małej ojczyzny. Interesuje się życiem lokalnym.	-Uczeń wyjaśnia pochodzenie słowa „patriota”.
-Uczeń zna pojęcia <i>gwary, stroju regionalnego</i> .	-Uczeń wskazuje na mapie i nazywa region, w którym mieszka.	-Uczeń wskazuje na mapie i nazywa główne regiony współczesnej Polski.	-Uczeń rozumie znaczenie lokalnych zwyczajów jako elementu polskiej kultury.	-Uczeń opowiada o zwyczajach swojego regionu: gwarze, stroju regionalnym, potrawach.
-Uczeń wie, które miasto jest stolicą Polski	-Uczeń wymienia najważniejsze polskie święta państwowe.	-Uczeń rozumie, że mamy obowiązek chronić nasze	-Uczeń rozumie konieczność zdobywania wiedzy o ojczyźnie.	-Uczeń, posługując się przykładami, opowiada, jak

i jakie są polskie symbole narodowe.		symbole narodowe i okazywać im szacunek.		godło Polski zmieniało się na przestrzeni wieków.
-Uczeń wie, co to jest legenda.	-Uczeń zna i opowiada legendy o Lechu, Czechu i Rusie oraz o Piaście i Popielu.	-Uczeń rozumie znaczenie legend w poznawaniu przeszłości. Wymienia przykłady legend związanych z różnymi regionami Polski.	-Uczeń opowiada przykładową legendę związaną z wybranym regionem Polski. Wskazuje w legendzie elementy realne i fikcyjne.	-Uczeń zna legendę o Kraku i Wandzie.
DZIAŁ III. W POLSCE PIASTÓW I JAGIELLONÓW				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-Uczeń wie, co to są: plemię, gród.	-Uczeń zna datę przyjęcia chrztu przez Mieszka I. -Opowiada, jak wyglądało życie codzienne w państwie Mieszka I.	-Uczeń wymienia przyczyny i skutki przyjęcia chrztu przez Mieszka I. -Odróżnia źródło historyczne od legendy.	-Uczeń wymienia najważniejsze plemiona żyjące na ziemiach polskich. -Rozumie wpływ chrześcijaństwa na rozwój kultury i państwowości.	-Uczeń ocenia przyjęcie chrztu przez Mieszka I.
-Uczeń wie, kto to byli św. Wojciech i Bolesław Chrobry.	-Uczeń zna datę zjazdu w Gnieźnie i koronacji Bolesława Chrobrego. -Opowiada o męczeńskiej śmierci św. Wojciecha.	-Uczeń wskazuje na mapie ziemie przyłączone przez Bolesława Chrobrego do Polski. -Wymienia postanowienia zjazdu w Gnieźnie.	-Uczeń rozumie znaczenie wykupienia ciała św. Wojciecha przez Bolesława Chrobrego. -Podejmuje próbę oceny panowania Bolesława Chrobrego.	-Uczeń wie, kim był w średniowieczu cesarz i co to jest włócznia św. Maurycego.
-Uczeń rozpoznaje insygnia koronacyjne.	-Uczeń omawia funkcje poszczególnych insygniów władzy monarszej.	-Uczeń wymienia najważniejsze etapy uroczystości koronacyjnych w średniowieczu.	-Uczeń wymienia i krótko omawia wszystkie etapy uroczystości koronacyjnych w średniowieczu.	-Uczeń opowiada ze szczegółami o średniowiecznych uroczystościach koronacyjnych.

<p>-Uczeń wie, co to jest klasztor. -Wymienia zajęcia średniowiecznych zakonników.</p>	<p>-Uczeń omawia zajęcia średniowiecznych zakonników. -Opowiada o przepisywaniu ksiąg.</p>	<p>-Uczeń wymienia dwa średniowieczne zakony. -Zna pojęcia opata i relikwii.</p>	<p>-Uczeń rozumie znaczenie klasztorów w średniowieczu.</p>	<p>-Uczeń rozpoznaje po strojach benedyktyna i cystersa.</p>
<p>-Uczeń wie, kto to był Kazimierz Wielki.</p>	<p>-Uczeń wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego. -Wie, kto to był Mikołaj Wierzynek. -Zna datę założenia Akademii Krakowskiej.</p>	<p>-Uczeń wskazuje na mapie ziemie wchodzące w skład państwa Kazimierza Wielkiego na początku jego panowania i przyłączone do Polski przez tego władcę. -Wymienia osiągnięcia gospodarcze, polityczne i kulturowe Kazimierza Wielkiego.</p>	<p>-Uczeń rozumie znaczenie panowania Kazimierza Wielkiego dla historii Polski i je ocenia. -Omawia osiągnięcia gospodarcze, polityczne i kulturowe Kazimierza Wielkiego.</p>	<p>-Uczeń ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego.</p>
<p>-Uczeń wie, kto to byli Jadwiga Andegaweńska i Władysław Jagiełło.</p>	<p>-Uczeń zna legendę o klamerce królowej Jadwigi. -Wskazuje na mapie Wielkie Księstwo Litewskie. -Zna datę zawarcia unii w Krewie.</p>	<p>-Uczeń zna herby Wielkiego Księstwa Litewskiego i Królestwa Polskiego. -Wymienia przyczyny i skutki unii polsko-litewskiej.</p>	<p>-Uczeń zna rodowód królowej Jadwigi i wie, dlaczego zasiadła ona na polskim tronie.</p>	<p>-Uczeń samodzielnie ocenia unię w Krewie.</p>
<p>-Uczeń wie, kim byli Krzyżacy. -Zna datę bitwy pod Grunwaldem. -Wie, kto to był Zawisza Czarny.</p>	<p>-Uczeń zna przebieg bitwy pod Grunwaldem. -Opowiada o bitwie pod Grunwaldem. -Odczytuje z planu przebieg bitwy pod Grunwaldem. -Rozumie znaczenie powiedzenia: „polegać jak na Zawiszy”.</p>	<p>-Uczeń opowiada, jak Krzyżacy założyli swoje państwo. -Wskazuje na mapie: Malbork, Gdańsk, Pomorze Gdańskie, Grunwald. -Wymienia przyczyny i skutki wielkiej wojny z Krzyżakami.</p>	<p>-Uczeń rozumie znaczenie bitwy pod Grunwaldem.</p>	<p>-Uczeń zna historię Zawiszy Czarnego. Opowiada o przyjęciu przez Władysława Jagiełłę dwóch nagich mieczy przed bitwą grunwaldzką</p>

-Uczeń wie, kto to byli: rycerz, giermek. -Wie, co to jest herb. -Wymienia elementy średniowiecznego zamku.	-Uczeń wie, kto to był paż. -Wie, co to są: turniej rycerski, pasowanie na rycerza. -Podaje przykładowe zasady kodeksu rycerskiego.	-Uczeń wyjaśnia pojęcia: herb, turniej, pasowanie na rycerza. -Wie, jakie były funkcje poszczególnych elementów średniowiecznego zamku.	-Uczeń rozumie znaczenie kodeksu rycerskiego.	-Uczeń wyjaśnia na przykładzie Zawiszy Czarnego, czy średniowieczny rycerz może być wzorem dla współczesnego człowieka.
-Uczeń wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik.	-Uczeń opowiada o życiu Mikołaja Kopernika. -Opowiada o życiu krakowskich żaków.	-Uczeń opowiada, jakie wykształcenie miał Mikołaj Kopernik. -Wskazuje na mapie miejsca związane z Mikołajem Kopernikiem. -Objaśnia, czego dotyczyła teoria heliocentryczna.	-Uczeń wyjaśnia, jakie było znaczenie teorii Kopernika dla rozwoju nauki.	-Uczeń zna najslawniejszych absolwentów Akademii Krakowskiej.

DZIAŁ IV. W CZASACH ZWYCIĘSTW I LATACH NIEWOLI

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-Uczeń wie, które miasto założył Jan Zamoyski.	-Uczeń wie, kto to był Jan Zamoyski i wymienia jego osiągnięcia.	-Uczeń rozumie określenie „mąż stanu”. Wie, kto był ostatnim królem z dynastii Jagiellonów. Wymienia trzech królów wybranych na polski tron po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów.	-Rozumie rolę wybitnej jednostki w dziejach.	-Uczeń omawia funkcje najważniejszych elementów XVI-wiecznego miasta (na przykładzie Zamościa).
-Uczeń wie, kto to byli: Stefan Czarniecki, Augustyn Kordecki, Jan III Sobieski. -Zna datę bitwy pod Wiedniem.	-Uczeń wie, co to była husaria i jak wyglądał husarz. -Podaje skutki wojen Polski ze Szwecją i z Turcją.	-Uczeń wyjaśnia terminy: potop szwedzki, Lew Lechistanu. -Rozumie znaczenie obrony Jasnej Góry w czasach potopu szwedzkiego.	-Uczeń zna datę bitwy pod Chocimiem, w której dowodził Jan III Sobieski. Rozumie treść drugiej zwrotki <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> .	-Uczeń samodzielnie ocenia udział wojsk polskich w bitwie pod Wiedniem.

	<ul style="list-style-type: none"> -Zna datę rozpoczęcia i zakończenia potopu szwedzkiego. -Zna słowa drugiej zwrotki <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>. 			
<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń wie, kiedy powołano Komisję Edukacji Narodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń wymienia osiągnięcia króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w dziedzinie kultury. -Wie, kim byli Marcello Bacciarelli i Canaletto. -Rozpoznaje na ilustracji pałac Na Wodzie w Łazienkach Królewskich w Warszawie. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń wie, w jakim celu powołano Komisję Edukacji Narodowej. -Wie, co to były Szkoła Rycerska i obiady czwartkowe. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń wie, kto to byli Ignacy Krasicki i Grzegorz Piramowicz. -Rozumie znaczenie rozwoju nauki i sztuki. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń opowiada szczegółowo o kulturze epoki stanisławowskiej, np. o dziełach Ignacego Krasickiego lub Marcella Bacciarellego.
<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń zna datę dzienną uchwalenia pierwszej polskiej konstytucji. -Wie, kto to był Tadeusz Kościuszko. -Wymienia trzy państwa uczestniczące w rozbiorach Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń zna datę insurekcji kościuszkowskiej. -Wie, co to jest insurekcja i kto to byli kosynierzy. -Wie, dlaczego 3 maja obchodzi się w Polsce święto narodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń zna datę i przyczyny II rozbioru Polski. Opowiada o bitwie pod Raławicami. -Wie, co to była <i>Konstytucja 3 maja</i> i rozumie jej znaczenie. -Wskazuje na mapie trzy państwa zaborcze i zagarnięte przez nie polskie ziemie. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń ocenia insurekcję kościuszkowską – wskazuje jej mocne i słabe strony. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń wymienia przyczyny rozbiorów Polski.
<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń wie, kto i kiedy napisał tekst <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>. -Zna na pamięć pierwszą zwrotkę 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń wie, kto to byli: Napoleon Bonaparte, Jan Henryk Dąbrowski, Józef Wybicki. -Wie, kiedy powstały Legiony Polskie. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń opowiada o powstaniu Legionów Polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń rozumie znaczenie Napoleona dla sprawy polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> -Uczeń ocenia działania Napoleona w odniesieniu do Polaków.

i refren polskiego hymnu.	Zna na pamięć polski hymn.			
-Uczeń wie, co to były branka i Cytadela warszawska. -Zna datę rozpoczęcia powstania styczniowego.	-Uczeń wie, co to były manifestacje patriotyczne i kto brał w nich udział. -Wie, kto to był Romuald Traugutt.	-Uczeń wie, że w 1830 roku wybuchło powstanie listopadowe. -Wymienia przyczyny i skutki powstania styczniowego. Rozumie, dlaczego powstańcy styczniowi podjęli walkę partyzancką.	-Uczeń opowiada o działaniu państwa podziemnego podczas powstania styczniowego. -Jeśli to możliwe, znajduje w swojej okolicy miejsca związane z powstaniem styczniowym i zna jego lokalnych bohaterów.	-Uczeń ocenia powstanie styczniowe.
-Uczeń wie, co to były rusyfikacja i germanizacja.	-Uczeń wie, co to jest tajne nauczanie. -Omawia sytuację Polaków w poszczególnych zaborach. -Opowiada o oporze Polaków wobec rusyfikacji oraz germanizacji (Michał Drzymała, dzieci z Wrześni).	-Uczeń wie, co to jest <i>Rota</i> Marii Konopnickiej. -Wie, co to były rugie pruskie.	-Ocena znaczenie oporu Polaków wobec zaborców.	-Uczeń zna i rozumie treść <i>Roty</i> .
-Uczeń wie, z czego zasłynęła Maria Skłodowska-Curie.	-Uczeń wymienia osiągnięcia Marii Skłodowskiej-Curie.	-Uczeń wie, kiedy i za co Maria Skłodowska-Curie otrzymała dwukrotnie Nagrodę Nobla.	-Uczeń ocenia działalność Marii Skłodowskiej-Curie.	-Uczeń zauważa wzrost znaczenia kobiet w rozwoju nauki i kultury w XIX wieku.
DZIAŁ V. TRUDNE DZIEJE OSTATNICH STU LAT				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-Uczeń zna datę rozpoczęcia I wojny światowej. -Wie, kto to był Józef Piłsudski.	-Uczeń wyjaśnia, dlaczego wojnę z lat 1914–1918 nazywamy światową. -Wie, kto to był Roman Dmowski.	-Uczeń omawia dwie polskie orientacje polityczne podczas I wojny światowej. -Wie, kto to był Józef Haller. -Rozumie, dlaczego I wojna światowa była szansą dla	-Uczeń opowiada o początkach niepodległego państwa polskiego.	-Uczeń ocenia działania Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego w czasie I wojny światowej.

	-Wymienia polskie formacje wojskowe walczące podczas I wojny światowej.	Polski na odzyskanie niepodległości.		
-Uczeń zna datę Bitwy Warszawskiej.	-Uczeń rozumie pojęcia: Armia Czerwona, bolszewicy. -Opowiada o przebiegu Bitwy Warszawskiej.	-Uczeń wymienia przyczyny i skutki wojny Polski z bolszewicką Rosją. -Wskazuje na mapie ziemie, o które Polacy walczyli w okresie kształtowania się granic odrodzonego państwa polskiego.	-Uczeń, rozumie określenie „Cud nad Wisłą”.	-Uczeń wyjaśnia znaczenie Bitwy Warszawskiej dla losów Polski i Europy.
-Uczeń wskazuje na mapie Gdynię i COP.	-Uczeń opowiada o powstaniu portu i miasta Gdyni. -Uczeń wie, kto to był Eugeniusz Kwiatkowski.	-Uczeń wie, kto to był Władysław Grabski. -Rozumie znaczenie powstania Gdyni i COP dla odrodzonej Polski.	-Uczeń wymienia trudności, z którymi Polacy zmagali się po odzyskaniu niepodległości.	-Uczeń ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej.
-Uczeń wie, co to były obozy koncentracyjne i podaje przykład takiego obozu. -Wie, co to były Armia Krajowa i Szare Szeregi. -Zna datę rozpoczęcia II wojny światowej.	-Uczeń wie, co to były tajne nauczanie i mały sabotaż. Wie, kto to byli „Rudy”, „Alek” i „Zośka”. -Opowiada o akcji pod Arsenalem.	-Uczeń wie, co to było Polskie Państwo Podziemne. -Wymienia i omawia formy represji stosowane przez okupantów względem Polaków oraz sposoby walki Polaków z okupantami.	-Uczeń rozumie, dlaczego należy czcić pamięć Polaków prześladowanych podczas II wojny światowej. -Jeśli to możliwe, znajduje w swojej okolicy miejsca związane z prześladowaniami ludności polskiej podczas II wojny światowej i zna lokalnych bohaterów tego okresu.	-Uczeń wyjaśnia na przykładzie harcerzy z Szarych Szeregów, czy bohaterowie II wojny światowej mogą być wzorem dla współczesnych dzieci i młodzieży.

-Uczeń zna datę dzienną rozpoczęcia powstania warszawskiego.	-Uczeń wie, ile dni trwało powstanie warszawskie. -Zna skutki powstania warszawskiego.	-Uczeń wie, jaką rolę w powstaniu warszawskim odgrywali najmłodszy powstańcy (harczerze, łącznicy i sanitariuszki).	-Uczeń wymienia przyczyny klęski powstania warszawskiego.	-Uczeń ocenia powstanie warszawskie.
-Uczeń zna datę zakończenia II wojny światowej. -Wie, kto to byli Witold Pilecki i Danuta Siedzikówna „Inka”.	-Uczeń wie, na czym polegała specyfika władzy komunistów w Polsce. -Wie, kto to byli żołnierze niezłomni (wyklęci). -Opowiada o dokonaniach Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny „Inki”.	-Uczeń wyjaśnia określenie „żołnierze niezłomni”. -Rozumie pojęcia: Urząd Bezpieczeństwa, komuniści, milicja.	-Uczeń rozumie, dlaczego należy czcić pamięć żołnierzy niezłomnych.	-Uczeń ocenia działania komunistycznych władz w powojennej Polsce.
-Uczeń zna datę roczną powstania Solidarności. -Wie, kto to jest Lech Wałęsa.	-Uczeń zna datę wprowadzenia stanu wojennego. -Wie, kto to byli Wojciech Jaruzelski i Jerzy Popiełuszko.	-Uczeń podaje przyczyny i skutki zawarcia porozumień sierpniowych oraz wprowadzenia stanu wojennego. -Dostrzega związek między działalnością Solidarności a obaleniem komunizmu w Polsce. -Zna datę pierwszych częściowo wolnych wyborów parlamentarnych.	-Uczeń rozumie znaczenie powstania Solidarności dla historii Polski i Europy.	-Uczeń ocenia wprowadzenie stanu wojennego oraz przemiany, które zaszły w Polsce po 4 czerwca 1989 roku.
-Uczeń wie, kto to był Jan Paweł II (Karol Wojtyła).	-Uczeń wie, kto to był Stefan Wyszyński. -Wie, kiedy wybrano Karola Wojtyłę na papieża. Zna najważniejsze fakty z życia papieża Polaka.	-Uczeń opowiada o życiu i działalności Jana Pawła II. -Uczeń wie, co to były obchody tysiąclecia chrztu Polski.	-Uczeń rozumie rolę i znaczenie Kościoła katolickiego w powojennej Polsce.	-Uczeń – jeśli to możliwe – znajduje w swojej okolicy (regionie) miejsca związane z Janem Pawłem II.

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASA VA i VB

DZIAŁ I. PRADZIEJE I NAJSTARSZE CYWILIZACJEE				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-Uczeń wskazuje kontynent, z którego pochodzi człowiek; -Opisuje życie ludzi przed rewolucją neolityczną i po niej; -Rozumie pojęcia: wędrowny i osiadły tryb życia oraz potrafi je wyjaśnić	-Uczeń rozumie pojęcia: neolit, paleolit, rewolucja neolityczna	-Uczeń rozumie, dlaczego pierwsi ludzie prowadzili najpierw wędrowny, a później osiadły tryb życia; -Wie, dlaczego pojawili się kupcy i rzemieślnicy	-Uczeń analizuje wpływ rewolucji neolitycznej na zmiany w życiu ludzi na różnych płaszczyznach	-Uczeń analizuje wpływ warunków geograficznych na życie ludzi i zmiany w nim zachodzące
-Uczeń wskazuje na mapie Mezopotamię; -wymienia trzy osiągnięcia mieszkańców Mezopotamii; -Wie, kim był Hammurabi, i zna założenia jego kodeksu; -Wymienia surowce, z których zaczęto wyrabiać narzędzia	-Uczeń omawia znaczenie nowych surowców, z których wykonywano narzędzia; -zna najważniejsze rzeki - Mezopotamii; -rozumie znaczenie słów: politeizm i kodeks	-Uczeń omawia znaczenie wylewów rzek dla rozwoju rolnictwa; -omawia religię politeistyczną; -uzasadnia nazwę – Żyzny Półksiężyc	-Uczeń wymienia okoliczności, które wpłynęły na powstanie państwa	-Uczeń analizuje znaczenie wynalezienia pisma dla funkcjonowania państwa; -wskazuje konsekwencje wynalezienia koła
-Uczeń wie, nad jaką rzeką leży Egipt; -Rozumie pojęcia:	-Uczeń wie, dlaczego wylewy Nilu miały wpływ na plony;	-Uczeń wyjaśnia, dlaczego Egipt był nazywany darem Nilu;	-Uczeń omawia władzę faraona; -rozumie znaczenie pisma	- Uczeń porównuje Egipt z Mezopotamią pod względem wpływu

<p>faraon i hieroglify; -Rozumie pojęcia: politeizm, piramida, sarkofag, mumia; -Wymienia trzy osiągnięcia Egipcjan</p>	<p>-Wie, czym zajmowali się: faraon, pisarze, rzemieślnicy, kupcy, kapłani; -Wymienia przykłady bogów egipskich</p>	<p>-rozumie pojęcie monarcha despotyczna; -rozumie, dlaczego Egipcjanie mumifikowali zwłoki</p>	<p>dla funkcjonowania państwa; -rozumie znaczenie wynalazków Egipcjan</p>	<p>warunków geograficznych na życie mieszkańców; – porównuje wynalazki poznanych cywilizacji</p>
<p>– wskazuje na mapie Palestynę; – rozumie pojęcia: dekalog, judaizm; – wie, w kogo wierzyli Żydzi</p>	<p>– rozumie pojęcia: monoteizm, Jahwe; – podaje cechy judaizmu</p>	<p>– wskazuje na związek warunków geograficznych z zajęciami mieszkańców Palestyny; – wskazuje najważniejsze postacie z historii Izraela i wiąże je z wydarzeniami</p>	<p>– opisuje wędrówki i niewolę Żydów</p>	<p>– porównuje cechy judaizmu i chrześcijaństwa, dostrzega korzenie chrześcijaństwa w judaizmie</p>
<p>– wskazuje na mapie miejsca powstania cywilizacji w Azji; – wymienia po jednym osiągnięciu każdej z tych cywilizacji</p>	<p>– wymienia osiągnięcia pierwszych cywilizacji w Azji</p>	<p>– omawia wpływ warunków geograficznych na powstanie cywilizacji</p>	<p>– omawia znaczenie chińskich wynalazków</p>	<p>– wskazuje wynalazki, które zostały przeniesione z Azji do Europy</p>
<p>– wskazuje położenie poznanych cywilizacji na mapie; – potrafi podać co najmniej jedną informację na ich temat</p>	<p>– wymienia zajęcia mieszkańców poznanych państw; – wskazuje przykłady politeizmu i monoteizmu</p>	<p>– omawia wpływ warunków geograficznych na życie codzienne ludzi</p>	<p>– wskazuje osiągnięcia omówionych cywilizacji, potrafi je przyporządkować do danego obszaru, dostrzega ich wpływ na zachodzące zmiany</p>	<p>– analizuje wpływ osiągnięć na zachodzące zmiany; – potrafi dostrzec różnice między cywilizacjami w różnych dziedzinach życia</p>

DZIAŁ II. STAROŻYTNA GRECJA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie starożytną Grecję; – rozumie pojęcie polis; – wymienia zajęcia Greków 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcia: Hellada, Hellenowie, akropol, agora, kolonia 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega i omawia wpływ warunków geograficznych na zajęcia i sposób życia starożytnych Greków 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny powstawania polis; – rozumie przyczyny kolonizacji greckiej 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny wpływów greckich w basenie Morza Śródziemnego
<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcie demokracja 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia demokrację jako sposób sprawowania rządów 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia urzędników ateńskich oraz ich kompetencje 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnice w zadaniach kobiet i mężczyzn oraz obywateli i cudzoziemców 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje współczesną demokrację z demokracją ateńską
<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcie politeizm w odniesieniu do wierzeń Greków; – wie, gdzie była siedziba bogów greckich; – zna co najmniej jednego boga greckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejszych bogów greckich: Zeusa, Posejdona, Hades, Atenę, Afrodytę, Herę, Apolla; – opisuje wygląd bogów 	<ul style="list-style-type: none"> – zna sposoby oddawania czci bogom 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kim był Homer; – wie, kim byli herosi 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać znaczenie religii jako czynnika jednoczącego Greków
<ul style="list-style-type: none"> – wie, gdzie odbywały się igrzyska; – wie, jak wyglądał teatr grecki 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje dyscypliny sportowe, które były uprawiane w czasie igrzysk; – wie, jak wyglądała praca i stroje aktorów; – wie, jaka była geneza teatru 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie sportu w codziennym życiu Greków; – wie, w jaki sposób nagradzano zwycięzców na igrzyskach 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym różni się tragedia od komedii; – wymienia twórców tragedii i komedii 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, dlaczego igrzyska i teatr były czynnikami integrującymi Greków

<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać budynek wzniesiony przez Greków; – rozumie pojęcie filozofia; – wie, jak wyglądało pismo greckie 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie pisma dla rozwoju nauki; – wymienia greckich filozofów; – wskazuje nauki, które rozwinęły się w Grecji 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia porządki architektoniczne; – wie, czym zajmowali się filozofowie; – zna dokonania Homera 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje osiągnięcia Greków z osiągnięciami dotychczas poznanych cywilizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega integrujący charakter sztuki i nauki greckiej
<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać Grecję na mapie; – wymienia, co najmniej trzy osiągnięcia Greków w różnych dziedzinach życia 	<ul style="list-style-type: none"> – zna zajęcia Greków; – wymienia rodzaje nauk, które rozwinęły się w Grecji 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, jaki był wpływ warunków geograficznych na zajęcia Greków; – rozumie znaczenie pisma dla funkcjonowania polis i rozwoju nauki 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie wpływ warunków geograficznych na powstawanie polis; – wskazuje czynniki integrujące greckie polis 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega, czym różni się demokracja ateńska od demokracji współczesnej
DZIAŁ III. STAROŻYTNY RZYM				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać Rzym na mapie; – zna pojęcie republika 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy Rzym stał się republiką; – zna zasady funkcjonowania republiki; – wymienia rzymskie urzędy; – wie, jak byli ubrani urzędnicy rzymscy 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje kompetencje urzędników rzymskich 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje republikę rzymską z demokracją ateńską 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny walk plebejuszy z patrycjuszami
<ul style="list-style-type: none"> – potrafi pokazać Imperium Rzymskie na mapie; – wie skąd się brali niewolnicy; – rozumie pojęcie cesarstwo 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcie romanizacja; – wie, kim był Gajusz Juliusz Cezar; – wie, kiedy upadła republika; – omawia położenie 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny rzymskich podbojów; – wie, jaki był wpływ Rzymian na podbite prowincje 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, dlaczego doszło do upadku republiki; – wskazuje efekty podbojów rzymskich i upadku republiki 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnice między republiką a cesarstwem

	niewolników			
<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcia: akwedukt, łuk triumfalny, gladiator; – omawia religię Rzymian 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia bogów rzymskich; – wskazuje osiągnięcia Rzymian w budownictwie; potrafi wyjaśnić powiedzenie: „Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu.” 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o edukacji rzymskiej; – wymienia rzymskich twórców 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ Greków na kulturę rzymską; – uzasadnia, że państwo rzymskie było krajem wielu religii 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega wpływ osiągnięć Rzymian na współczesny świat
<ul style="list-style-type: none"> – zna datę upadku Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie; – wie, gdzie i kiedy narodziło się chrześcijaństwo; – wie, kim był Jezus Chrystus; – rozumie pojęcie chrześcijaństwo – 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia założenia chrześcijaństwa; – wie, jak wyglądało życie pierwszych chrześcijan; – omawia rozwój chrześcijaństwa; – rozumie pojęcia: barbarzyńcy, tolerancja religijna 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny prześladowań chrześcijan; – wskazuje przyczyny słabości Imperium Rzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny upadku Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje przyczyny rozwoju chrześcijaństwa
<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać na mapie Rzym; – wymienia różne formy sprawowania władzy; – wie, kim byli Jezus Chrystus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August, – wie, kiedy upadło Cesarstwo Rzymskie na Zachodzie 	<ul style="list-style-type: none"> – umiejscawia w czasie powstanie i upadek Rzymu; – opisuje różne formy ustrojowe; – wymienia osiągnięcia Rzymian w różnych dziedzinach 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje życie pierwszych chrześcijan; – opisuje rzymską edukację 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje różne formy ustrojowe; – przedstawia przyczyny i skutki podbojów rzymskich 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega wpływy greckie na kulturę rzymską

DZIAŁ IV. POCZĄTKI ŚREDNIOWIECZA

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Bizancjum na mapie; – rozumie pojęcia: cesarstwo wschodnie, schizma wschodnia; – wie, jak wygląda mozaika 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia działania cesarza Justyniana; – wskazuje osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i architektury; – zna konsekwencje schizmy wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różnice między cesarstwem wschodnim a zachodnim; -rozumie znaczenie Bizancjum dla zachowania dorobku starożytności 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje argumenty uzasadniające przydomek cesarza Justyniana; - wskazuje działania, które miały pomóc w odbudowaniu cesarstwa 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia współczesne konsekwencje schizmy wschodniej
<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Półwysep Arabski; – wie, kim był Mahomet; – rozumie pojęcia: islam, Koran, muzułmanin, arabeska; -wie, w którym wieku powstał islam 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia założenia islamu; – wskazuje ziemie podbite przez Arabów; -rozumie znaczenie roku 622 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia filary islamu; -omawia politykę Arabów na podbitych terenach 	<ul style="list-style-type: none"> -rozumie, jakie znaczenie mieli Arabowie w przekazaniu potomnym dorobku starożytnych Greków 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie handlu i wojen arabskich dla rozprzestrzeniania się osiągnięć innych kultur
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kim był Karol Wielki; – zna daty: 800 r., 843 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy Frankowie przyjęli chrzest; – wie, kim był Chlodwig; – wie, co zmienił traktat w Verdun 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zmiany wprowadzone przez Karola Wielkiego w zakresie kultury i sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie przyjęcia chrztu przez Franków; – rozumie, dlaczego Karolowi nadano przydomek Wielki 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, dlaczego upadek Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie zmienił Europę; – rozumie znaczenie zmian, które zaszły dzięki reformom Karola Wielkiego
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia państwa, które powstały po traktacie w Verdun; 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje władzę króla we wczesnym średniowieczu; – potrafi wskazać na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny najazdów wikingów na Europę 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie koronacji Ottona I na cesarza 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny osłabienia władzy

<ul style="list-style-type: none"> – wie, kto został cesarzem w 962 r.; – wie, kim byli wikingowie 	<ul style="list-style-type: none"> podboje wikingów i państwa, które powstały po traktacie w Verdun; – wymienia języki, które wykształciły się w Europie 			<ul style="list-style-type: none"> królewskiej we wczesnym średniowieczu
<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wymienić państwa słowiańskie; – wie, jak żyli pierwsi Słowianie 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia organizację państw słowiańskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, w jaki sposób chrystianizowano plemiona słowiańskie; – rozumie pojęcie cyrylica i dostrzega znaczenie pisma dla rozwoju chrześcijaństwa w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, dlaczego Cyryla i Metodego nazywano apostołami Słowian; – rozumie i omawia różnice spowodowane przyjęciem chrztu ze wschodu i zachodu Europy 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega współczesne skutki przyjmowania chrztu przez Słowian z Rzymu lub Bizancjum
<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wymienić państwa powstałe w okresie wczesnego średniowiecza oraz wskazać je na mapie; – wie, które z tych państw najszybciej przyjęły chrześcijaństwo; – wie, kim był Karol Wielki 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje życie Słowian; – wie, kim byli Otton I, Justynian Wielki, Mahomet, oraz zna ich dokonania; – zna zasady islamu 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie pisma dla rozwoju chrześcijaństwa; – rozumie pojęcie schizma wschodnia; – rozumie znaczenie powstania islamu i zmian, które wiązały się z wprowadzeniem tej religii 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny i skutki przyjmowania chrześcijaństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega, że czas średniowiecza to czas budowania Europy; – rozumie wpływ chrześcijaństwa na budowę Europy
DZIAŁ V.SPOŁECZESTWO,WŁADZA I KULTURA ŚREDNIOWIECZNEJ EUROPY				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kto mógł zostać rycerzem, przedstawia zadania rycerza; opowiada, na czym polegał system lenny 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia drogę od pazia do rycerza oraz zadania związane z poszczególnymi stopniami; – rozumie pojęcia: wasal, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcie immunitet; – opowiada o ceremonii nadawania lenna; – wie, na czym polegała kultura rycerska 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny i skutki powstania systemu lennego 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę króla w systemie lennym; – rozumie, jaki wpływ miał system lenny na pozycję króla i sytuację wewnętrzną w państwie

	<p>senior, lenno; – opowiada o zamku i jego roli jako siedziby możnowładcy</p>			
<p>– wie jak wyglądało życie na wsi średniowiecznej; -dostrzega różnice między panem a poddanymi</p>	<p>– zna narzędzia używane do pracy na roli w okresie średniowiecza; -wie, na czym polegało osadnictwo</p>	<p>– wymienia obowiązki chłopów i pana; -wskazuje nowe sposoby uprawiania ziemi</p>	<p>– rozumie znaczenie osadnictwa dla właściciela ziemi; – rozumie znaczenie pogody dla życia na wsi</p>	<p>-rozumie wpływ nowych metod uprawiania ziemi i nowych narzędzi na życie mieszkańców wsi</p>
<p>– wie, czym zajmowali się mieszkańcy miast; – potrafi opisać wygląd średniowiecznego miasta</p>	<p>– wie, jakie grupy społeczne mieszkały w średniowiecznych miastach; – rozumie pojęcia: cech, mistrz, czeladnik; – wymienia funkcje miast</p>	<p>– opowiada o procesie lokowania miasta i jego cechach; – rozumie, jakie znaczenie miały cechy</p>	<p>– rozumie, dlaczego właściciele ziemi dążyli do lokowania miast; – opisuje samorząd miasta w średniowieczu</p>	<p>– przedstawia podobieństwa i różnice między miastem współczesnym a średniowiecznym</p>
<p>– wymienia style architektoniczne średniowiecza; – wie, co się działo na uniwersytecie; – wie, czym się zajmowali zakonnicy</p>	<p>– wymienia przykłady średniowiecznych zakonów; – wie, gdzie powstał pierwszy zakon, zna jego założyciela; – rozumie zasadę „Módl się i pracuj”</p>	<p>– wymienia najstarsze uniwersytety; – rozumie rolę uniwersytetu; – wie, czym zajmowali się dominikanie i franciszkanie</p>	<p>– rozumie wpływ duchowieństwa i chrześcijaństwa na życie w średniowiecznej Europie</p>	<p>– porównuje rolę zakonów w średniowieczu i we współczesności</p>
<p>– wie, czego dotyczył spór między papieżem a cesarzem</p>	<p>– wie, kim byli: Henryk IV i Grzegorz VII; – rozumie pojęcie konkordat wormacki; – opowiada o etapach sporu między papieżem</p>	<p>– rozumie określenie „pójść do Kanossy” i zna jego genezę</p>	<p>– rozumie przyczyny sporu między papieżem a cesarstwem; – rozumie przyczyny zmian zaproponowanych przez klasztory benedyktyńskie</p>	<p>– rozumie znaczenie konkordatu w Wormacji dla stosunków między Kościołem a państwami średniowiecznej Europy</p>

	<ul style="list-style-type: none"> a cesarzem; – wymienia założenia reformy kościoła zaproponowane przez klasztory benedyktyńskie 			
<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcia: krucjata, wyprawa krzyżowa; – wie, czym zajmowały się zakony rycerskie 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie trasy wypraw krzyżowych i miejsca powstawania państw krzyżowców; – wymienia zakony rycerskie 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny wypraw krzyżowych 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie wpływ wartości uznawanych w średniowieczu za ważne na powstanie ruchu krucjatowego; – wskazuje skutki wypraw krzyżowych 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny zakończenia krucjat
<ul style="list-style-type: none"> – opisuje życie chłopca, rycerza, mieszczanina, duchownego w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia style architektoniczne średniowiecza i potrafi je rozpoznać 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega wpływ systemu lennego na funkcjonowanie wsi 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje zmiany zachodzące na wsi, rozumie ich znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie rolę chrześcijaństwa w kształtowaniu się średniowiecznej Europy
DZIAŁ VI. POLSKA PIERWSZYCH PIASTÓW				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kim był Mieszko I; – wie, kiedy Polska przyjęła chrzest 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia największe plemiona zamieszkujące ziemie polskie; – opowiada o tworzeniu państwa polskiego; – opowiada o przyjęciu chrztu 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy była bitwa pod Cedynią; – rozumie znaczenie podbojów dla tworzenia państwa Mieszka 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zmiany spowodowane przez chrzest w kontekście międzynarodowego położenia Polski
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kto był następcą Mieszka I; – wie, kim był św. 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kto i kiedy brał udział w zjeździe gnieźnieńskim; – opowiada o misji biskupa 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie powołania pierwszego arcybiskupstwa na 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, jak koronacja wpłynęła na sytuację Polski

<p>Wojciech; – wie, w którym roku Bolesław Chrobry został królem i kiedy był zjazd w Gnieźnie</p>	<p>Wojciecha; – wie, z kim Bolesław Chrobry toczył wojny i zna rezultat tych wojen</p>		ziemiach polskich	w Europie
<p>– wie, jaka dynastia sprawowała rządy w średniowiecznej Polsce; – wie, kim byli Mieszko II, Bolesław Śmiały, Kazimierz Odnowiciel</p>	<p>– wymienia problemy Polski w I połowie XI w.</p>	<p>– wymienia przyczyny problemów Polski w XI w.; – wskazuje działania mające na celu poprawę sytuacji Polski podejmowane przez kolejnych władców</p>	<p>– rozumie przyczyny problemów wewnętrznych państwa polskiego</p>	<p>– wskazuje skutki koronacji Bolesława Śmiałego i zamordowania biskupa Stanisława</p>
<p>– wie, kto i kiedy podzielił Polskę na dzielnice; – wskazuje na mapie Polskę w XII w.</p>	<p>– wymienia władców Polski – Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego; – wie, na czym polegał konflikt Bolesława i Zbigniewa</p>	<p>– wie, dlaczego obrona Głogowa przeszła do legendy; – omawia działania Bolesława Krzywoustego</p>	<p>– wymienia skutki testamentu Bolesława Krzywoustego; – rozumie znaczenie konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem –</p>	<p>– analizuje znaczenie podboju Pomorza</p>
<p>– wymienia grupy społeczne w Polsce średniowiecznej; – wie, jakie były zajęcia wojów; – zna pojęcia: możnowładca, wojowie, duchowieństwo</p>	<p>– opisuje życie na wsi, w mieście</p>	<p>– wskazuje różnice występujące między poszczególnymi stanami</p>	<p>– dostrzega wpływ chrześcijaństwa na funkcjonowanie państwa polskiego</p>	<p>– rozumie, jakie znaczenie miały powinności poszczególnych grup społecznych dla funkcjonowania państwa</p>

<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów; – wymienia władców z dynastii Piastów; – wie, co się wydarzyło w 966 r., 1000 r., 1025 r., 1138 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia działania pierwszych władców z dynastii Piastów 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje grupy społeczne zamieszkujące ziemie polskie, omawia ich zajęcia 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie i wymienia przyczyny oraz skutki przyjęcia chrztu, zjazdu w Gnieźnie, pierwszej koronacji 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, jaki wpływ miało przyjęcie chrześcijaństwa na zmiany w różnych dziedzinach życia w Polsce
DZIAŁ VII. POLSKA DZIELNICOWA I ZJEDNOCZONA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> – wie, co oznaczał podział Polski na dzielnice; – rozumie pojęcia: Krzyżacy, Mongołowie 	<ul style="list-style-type: none"> – zna sąsiadów Polski w okresie rozbitcia dzielnicowego; – wie, z kim walczyli Polacy w okresie rozbitcia dzielnicowego, i zna efekty tych walk 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, w jaki sposób układały się stosunki z sąsiadami Polski w okresie rozbitcia dzielnicowego; – opisuje proces budowania państwa krzyżackiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje skutki stosunków Polski z sąsiadami; – omawia przyczyny zaproszenia Krzyżaków do Polski – 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje skutki rozbitcia dzielnicowego na różnych płaszczyznach
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia stany w społeczeństwie polskim; – wie, na czym polegała kolonizacja; – zna pojęcie trójpolówka 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o procesie kolonizacji na prawie niemieckim; – wymienia zajęcia różnych stanów 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie zmian w rolnictwie dla życia ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje znaczenie kolonizacji dla rozwoju gospodarczego; – wskazuje, w jaki sposób kształtował się samorząd na wsi, a jak w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, w jaki sposób ukształtowały się poszczególne grupy społeczne w Polsce
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kto i kiedy zjednoczył ziemie polskie; 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia kolejnych władców Polski; – wie, kiedy Polska utraciła 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny zjednoczenia ziem polskich, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje rolę Kościoła w zjednoczeniu ziem polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie zjednoczenia ziem polskich dla zmiany

<p>– wie, jakie ziemie Polska utraciła na rzecz Krzyżaków</p>	<p>Pomorze Gdańskie; – wskazuje wydarzenie uznawane za zakończenie rozbicia dzielnicowego</p>	<p>– rozumie znaczenie utraty Pomorza; – opowiada o próbach odzyskania utraconych ziem</p>		<p>położenia międzynarodowego Polski</p>
<p>-wie, kto był ostatnim królem Polski z dynastii Piastów; rozumie powiedzenie „Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną.”</p>	<p>-wymienia działania Kazimierza Wielkiego w różnych dziedzinach; -wie, kiedy została utworzona Akademia Krakowska</p>	<p>rozumie znaczenie powołania Akademii Krakowskiej; omawia, w jaki sposób Kazimierz Wielki rozwiązał problemy z Czechami i Krzyżakami</p>	<p>omawia znaczenie pokoju z Krzyżakami i Czechami dla Polski</p>	
<p>– wie, z kim Polska zawarła unie w XIV w.; – wie, kim byli: Jadwiga i Władysław Jagiełło; – wie, jaki był rezultat bitwy pod Grunwaldem, wie, kto w niej walczył; -zna nazwę dynastii, która rządziła Polską od 1385 roku</p>	<p>– opowiada o zawarciu unii Polski z Węgrami i Litwą; – opowiada o chrzcie Litwy i tzw. wielkiej wojnie z Krzyżakami; – wie, dlaczego doszło do wojny z Krzyżakami w 1409 r.</p>	<p>– rozumie przyczyny zawarcia przez Polskę unii z Litwą; – wie, dlaczego doszło do wielkiej wojny z Krzyżakami; – zna postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego</p>	<p>– rozumie znaczenie przywileju koszyckiego</p>	<p>-analizuje zmiany zachodzące w państwie polskim pod wpływem unii</p>
<p>– wie, kim byli: Władysław Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk;</p>	<p>– wie, jakie były efekty drugiego pokoju toruńskiego; zna powody rozpadu unii polsko-</p>	<p>– opowiada o wojnie trzynastoletniej; – wie, w których państwach zasiadali na tronach władcy</p>	<p>-rozumie znaczenie odzyskania Gdańska dla Polski</p>	<p>-omawia przyczyny wzrostu potęgi Jagiellonów</p>

-wie, kiedy Polska odzyskała Pomorze Gdańskie	-węgierskiej	z dynastii Jagiellonów; -zna cele i efekty działania Związku Pruskiego		
-wie, z jakich izb składał się sejm i kto w nim zasiadał; -rozumie pojęcie szlachta	-rozumie pojęcia: przywilej, sejm walny, konstytucja nihil novi, elekcja; -wie, na czym polegała monarchia stanowa	-wie, kiedy zebrał się pierwszy polski sejm; -opowiada o kształtowaniu się monarchii stanowej; -opowiada o powstawaniu przywilejów	-rozumie okoliczności nadawania przywilejów, -wskazuje ich konsekwencje; -wymienia treść przywilejów nadanych szlachcie	– omawia funkcjonowanie monarchii stanowej, dostrzega różnice między monarchią stanową a patrymonialną
-wie, kiedy Polska została zjednoczona; -wie, kim byli: Władysław Łokietek, Jadwiga, Władysław Jagiełło, Kazimierz Jagiellończyk	-wskazuje Polskę na mapie; -wskazuje na mapie państwa, z którymi Polska weszła w unie personalne	-rozumie znaczenie zawierania unii i zjednoczenia Polski	-wskazuje przyczyny i skutki: zjednoczenia ziem polskich, unii personalnych, wojny trzynastoletniej, nadawania przywilejów	– rozumie zmiany zachodzące w państwie polskim pod wpływem zawieranych unii, zjednoczenia, nadawania przywilejów

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASA VIA

DZIAŁ I. EUROPA I ŚWIAT W XVI WIEKU				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-zna datę: 1492; -zna sylwetki i dokonania Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana; -wskazuje na mapie trasy podróży K. Kolumba, V. da Gamy, F. Magellana	-zna pojęcie: jedwabny szlak; -wyjaśnia pochodzenie terminu <i>Indianie</i> ; -zna znaczenie wyprawy Ferdynanda Magellana	-wymienia przyczyny odkryć geograficznych	-rozumie znaczenie wprowadzenia nowego typu statków dla odkryć geograficznych	-porównuje sposoby podróżowania na przestrzeni wieków, dostrzega znaczenie zmian
-rozumie pojęcia: konkwistador, Nowy Świat, kolonia; -wymienia państwa, które były najważniejszymi kolonizatorami; -wskazuje na mapie tereny odkryte w XV i XVI wieku	-wymienia skutki gospodarcze, społeczne i polityczne odkryć geograficznych; wymienia rośliny przywiezione do Europy przez odkrywców	-opowiada o dokonaniach Inków i Azteków	-rozumie zmiany, które zaszły w Europie i Nowym Świecie w wyniku odkryć geograficznych	-omawia znaczenie zmian wprowadzonych przez odkrywców na podbitych terenach, wskazuje ich pozytywy i negatywy
-rozumie pojęcia: renesans, odrodzenie, człowiek renesansu;	-rozumie termin humanizm;	-podaje przyczyny narodzin renesansu we Włoszech	-na wybranym przykładzie - omawia cechy sztuki renesansowej	-porównuje sztukę renesansu i średniowiecza;

-wymienia najwybitniejszych twórców włoskiego renesansu; wskazuje na mapie Włochy	-wymienia najważniejsze dzieła Michała Anioła, Leonarda da Vinci i Rafaela			-wskazuje podobieństwa między sztuką renesansu i starożytności
-wie, kto i kiedy udoskonalił wynalazek druku (ruchoma czcionka drukarska); -wymienia najważniejszych humanistów XVI-wiecznej Europy	-opisuje sylwetki Mikołaja Kopernika i Erazma z Rotterdamu	-opisuje znaczenie upowszechnienia druku dla rozwoju kultury; -omawia odkrycie Mikołaja Kopernika	-rozumie przełomowe znaczenie odkrycia Mikołaja Kopernika	-analizuje zmiany, które zaszły w XV i XVI wieku, i dostrzega ich wpływ na życie ludzi
-potrafi wskazać datę początku reformacji; -zna dokonania Marcina Lutra; -rozumie pojęcia: reformacja, anglikanizm, protestantyzm, luteranizm, kalwinizm; -wskazuje na mapie państwa, w których doszło do reformacji	-wie, kiedy doszło do: powstania anglikanizmu, podpisania pokoju w Augsburgu, nocy św. Bartłomieja; -zna dokonania Jana Kalwina i działania Henryka VIII związane z reformacją; -rozumie pojęcie tolerancji religijnej	-wymienia przyczyny reformacji; -przedstawia skutki reformacji; -opisuje wojny religijne oraz ich skutki	-dostrzega i wymienia różnice pomiędzy katolicyzmem i protestantyzmem; -dostrzega różnorodność przyczyn reformacji i różny jej przebieg w zależności od państwa	-analizuje przyczyny wojen religijnych; -wskazuje zmiany, które zaszły w Europie w związku z reformacją
-wie, kiedy i gdzie odbył się sobór reformujący Kościół;	-zna najważniejsze postanowienia soboru trydenckiego;	-omawia zmiany, które nastąpiły w Kościele katolickim po soborze	-rozumie skutki dwóch reform chrześcijaństwa;	-porównuje sytuację w Kościele katolickim przed soborem i po jego reformach

-rozumie pojęcia: sobór, jezuita, kontrreformacja, reforma katolicka	-przedstawia działalność sądów kościelnych i jezuitów		-omawia wpływ reform na zmiany w funkcjonowaniu Kościoła	
-omawia najważniejsze wydarzenia XVI wieku	-wymienia dzieła renesansu, -zna najważniejszych twórców tego okresu; -wyjaśnia pojęcia: renesans, humanizm, odkrycia geograficzne, kolonie, reformacja, reforma trydencka, kontrreformacja	-przedstawia przyczyny i skutki: reformacji, reformy katolickiej, odkryć geograficznych	-rozumie i uzasadnia przełomowy charakter: udoskonalenia druku, ustaleń Mikołaja Kopernika, odkrycia Ameryki, wystąpienia Marcina Lutra	-porównuje początek nowożytności z poprzednimi epokami, - omawia zmiany, które zaszły w XVI wieku; -dostrzega wpływ starożytności na sztukę i postrzeganie świata w renesansie
DZIAŁ II.POLSKA W XVII.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-wskazuje na mapie ziemie, którymi władali Jagiellonowie; -wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów; -rozumie określenie: hołd pruski; -zna datę hołdu pruskiego	-opisuje początek wojny z państwem moskiewskim; -wyjaśnia okoliczności powstania floty na Bałtyku	-wie, w jaki sposób doszło do likwidacji państwa zakonnego; -zna postanowienia traktatu pokojowego zawartego w Krakowie w 1525 roku	-wymienia i rozumie przyczyny wojen z państwem moskiewskim	-omawia położenie międzynarodowe Polski za ostatnich Jagiellonów
-rozumie pojęcia: nihil novi, demokracja szlachecka, sejm walny,	-opowiada o powstaniu demokracji szlacheckiej;	-rozumie zasadę jednomyślności w pracy sejmu;	-potrafi wskazać konsekwencje demokracji szlacheckiej;	-porównuje demokrację szlachecką z innymi

izba poselska, izba senatorska, magnat, pospolite ruszenie; -określa wiek, w którym ukształtował się sejm	-opowiada o funkcjonowaniu sejmu; -wskazuje, czym szlachta różniła się od innych stanów	-omawia znaczenie szlachty w państwie	-wskazuje przyczyny przewagi politycznej szlachty w Polsce	formami sprawowania władzy
-wyjaśnia pojęcia: unia realna, Rzeczpospolita Obojga Narodów; -wie, kiedy doszło do zawarcia unii realnej; -wiąże postać Zygmunta Augusta z unią w Lublinie; -wskazuje na mapie Rzeczpospolitą Obojga Narodów	-wymienia postanowienia unii lubelskiej	-zna przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej; -wymienia i rozumie skutki unii	-rozumie różne oceny unii ze strony Polaków i Litwinów	-porównuje charakter unii realnej i unii personalnej; -ocenia zawarcie unii z perspektywy polityki zagranicznej i wewnętrznej
-rozumie pojęcia: wolna elekcja, sejm elekcyjny, artykuły henrykowskie, pacta conventa, Akademia Wileńska; -wymienia dwóch pierwszych władców elekcyjnych	-wyjaśnia zasady wolnej elekcji; -wie, gdzie odbywały się wolne elekcje; -omawia rządy dwóch pierwszych władców elekcyjnych	-rozumie znaczenie artykułów henrykowskich i pacta conventa dla ograniczenia władzy królewskiej; -rozumie znaczenie propagandy w czasie wolnej elekcji	-dostrzega wady i zalety elekcyjnego oboru władcy	-porównuje monarchię elekcyjną z monarchią dziedziczną
-rozumie pojęcia: pańszczyzna, folwark, „spichlerz Europy”;	-wie, dlaczego w Rzeczypospolitej rozwinęła się produkcja zboża i handel tym towarem;	-analizuje znaczenie Gdańska dla polskiej gospodarki	-rozumie i uzasadnia wpływ handlu zbożem na położenie chłopów i wzrost roli gospodarczej szlachty	-potrafi uzasadnić znaczącą rolę szlachty w gospodarce polskiej

-wie, jaką monetę biła Rzeczpospolita w XVI wieku; -pokazuje na mapie Gdańsk	-wie, co Rzeczpospolita eksportowała i importowała			
-wymienia narody zamieszkujące Rzeczpospolitą; -wskazuje na mapie tereny zamieszkane przez Polaków, Litwinów, Rusinów, Niemców; -wymienia religie i wyznania XVI-wiecznej Rzeczypospolitej	-na przykładzie Lwowa omawia koegzystencję różnych narodów; -rozumie pojęcie: konfederacja warszawska, - zna datę podpisania tego dokumentu	-wie, dlaczego w Rzeczypospolitej mieszkało wiele mniejszości narodowych; -omawia przyczyny i skutki tolerancji religijnej	-omawia znaczenie konfederacji warszawskiej dla tolerancji religijnej	-porównuje sytuację protestantów w Rzeczypospolitej i Europie
-wie, kim byli i z czego zasłynęli Mikołaj Rej, Jan Kochanowski, Andrzej Frycz Modrzewski; -omawia renesansowy charakter Zamościa; -rozumie pojęcie „złoty wiek kultury polskiej”	-wskazuje przykłady zmian zachodzących w Polsce w okresie renesansu: rozwój polszczyzny i alfabetu polskiego, powstawanie budowli renesansowych, szerzenie idei humanizmu i renesansu na uniwersytetach	-omawia wpływ podróży, powstawania uniwersytetów i upowszechnienia druku na zmiany w polskiej kulturze; -wskazuje cechy renesansu na przykładzie ratusza w Zamościu, Wawelu	-rozumie i uzasadnia, dlaczego w odniesieniu do Zamościa używa się określenia „miasto idealne”	-porównuje renesans w Polsce i Europie
-omawia sytuację gospodarczą Polski w XVI wieku;	-charakteryzuje rządy dwóch ostatnich Jagiellonów; -opisuje mechanizmy wolnej elekcji	-rozumie przyczyny i skutki unii lubelskiej; -wskazuje przyczyny nazywania XVI stulecia	-uzasadnia rozwój gospodarczy Polski i tolerancję religijną	-wskazuje cechy Polski w XVI wieku i analizuje zachodzące w niej przemiany

-wymienia narody, religie i wyznania Rzeczypospolitej Obojga Narodów		„złotym wiekiem” kultury polskiej		
DZIAŁ III. EUROPA I POLSKA W XVII W.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-rozumie pojęcia: Król Słońce, monarchia absolutna, Wersal, etykieta; -wie, kiedy panował Ludwik XIV	-wyjaśnia słowa „Państwo to ja”; -opowiada o drodze Francji do pozycji mocarstwa	-przedstawia cechy monarchii absolutnej	-rozumie i uzasadnia rolę Ludwika XIV w tworzeniu potęgi Francji; -wyjaśnia, dzięki czemu Francja stała się potęgą w Europie	-porównuje demokrację szlachecką z monarchią absolutną
-wie, kiedy doszło do rewolucji w Anglii; rozumie pojęcia: purytanie, Wspaniała Rewolucja, <i>Deklaracja praw</i> ; -zna postać Olivera Cromwella; -wie, kiedy doszło do konfliktu króla z Parlamentem, Wspaniałej Rewolucji, unii Anglii i Szkocji	-wskazuje zmiany zachodzące w Anglii, gdy była republiką; -rozumie zasadę „król panuje, ale nie rządzi”	-rozumie, dlaczego doszło do konfliktu króla z Parlamentem, wskazuje skutki tego sporu	-opowiada o powstaniu Wielkiej Brytanii; charakteryzuje ustrój Wielkiej Brytanii	-porównuje sposób sprawowania rządów w Wielkiej Brytanii XVII wieku i demokrację szlachecką
-zna postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława IV Wazy, Dymitra Samozwańca;	-wie, jak zakończyła się unia personalna Polski i Szwecji;	-wyjaśnia przyczyny i skutki interwencji polskiej w Rosji	-dostrzega i omawia konsekwencje unii ze Szwecją, porównuje ją z unią lubelską	-analizuje pozycję międzynarodową Rzeczypospolitej za rządów Zygmunta III Wazy

<p>-wskazuje na mapie państwo, z którym Polska zawarła unię personalną z chwilą powołania na tron Zygmunta III Wazy; -rozumie pojęcia: samodzierżawie, wielka smuta, dymitriada, Kreml, husaria; zna daty: 1610, 1612, 1634</p>	<p>-zna okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez dynastię Wazów; -wskazuje na mapie zmiany granicy po pokoju polanowskim</p>			
<p>-rozumie pojęcia: Kozacy, rejestr kozacki, ugoda w Perejasławiu; -zna postać Bohdana Chmielnickiego</p>	<p>-omawia przebieg powstania kozackiego; -wskazuje na mapie bitwy, które stoczono podczas powstania</p>	<p>-wskazuje przyczyny wybuchu powstania kozackiego</p>	<p>-rozumie znaczenie ugody w Perejasławiu; -zna skutki rozejmu w Andruszowie</p>	<p>-analizuje przyczyny sukcesu powstania; -wskazuje przyczyny i skutki zbliżenia się Kozaków i Rosji</p>
<p>-zna postacie: Jana Kazimierza, Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego; -zna pojęcia: potop, hetman; -wie, co wydarzyło się w 1655 i w 1660 roku</p>	<p>-opisuje przebieg wojen polsko-szwedzkich; -omawia postanowienia pokoju w Oliwie</p>	<p>-wskazuje przyczyny konfliktu między Polską a Szwecją; -rozumie znaczenie udanej obrony Jasnej Góry</p>	<p>-omawia znaczenie pokoju w Oliwie dla stosunków polsko-szwedzkich</p>	<p>-rozumie dążenie do opanowania Bałtyku przez państwa nad nim leżące</p>
<p>-wyjaśnia pojęcia: liberum veto, „złota wolność”, rokosz, królewicza</p>	<p>-wymienia skutki gospodarcze i polityczne wojen w XVII wieku</p>	<p>-rozumie i omawia demograficzne skutki wojen XVII-wiecznych</p>	<p>-rozumie znaczenie upadku gospodarczego Rzeczypospolitej dla funkcjonowania państwa</p>	<p>-rozumie wpływ „złotej wolności” na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej w XVII wieku</p>

<p>-zna sylwetkę i dokonania Jana III Sobieskiego; -wie, kiedy miały miejsce bitwy pod Chocimiem i pod Wiedniem oraz jaki był ich rezultat; -rozumie pojęcia: haracz, odsiecz wiedeńska; -wskazuje na mapie miejsca bitew z Turkami</p>	<p>- przebieg wojen polsko-tureckich</p>	<p>-wskazuje przyczyny wojen polsko-tureckich; -rozumie znaczenie bitwy pod Wiedniem</p>	<p>-omawia znaczenie traktatu w Buczaczu, rozumie, dlaczego nazywano go haniebnym; -omawia okoliczności, w których Polacy ruszyli na odsiecz Wiedniowi; -rozumie znaczenie odsieczy dla pozycji Polski w Europie</p>	<p>-wyjaśnia, dlaczego Jana III Sobieskiego nazywano „Lwem Lechistanu”</p>
<p>-wskazuje przykłady sztuki barokowej w architekturze, malarstwie i rzeźbie; -wyjaśnia pojęcia: barok, sarmatyzm, wie, jakiego dotyczyły okresu; -opowiada o stylu życia szlachty w okresie baroku</p>	<p>-wymienia cechy sztuki barokowej</p>	<p>-rozumie znaczenie sztuki baroku dla Kościoła katolickiego; -omawia początki nietolerancji religijnej w Polsce, wskazuje jej przyczyny</p>	<p>-wskazuje różnice między kulturą baroku w Europie i w Rzeczypospolitej</p>	<p>-rozumie przyczyny różnic pomiędzy kulturą baroku w Europie i w Rzeczypospolitej</p>
<p>-wymienia najważniejsze wydarzenia XVII wieku; -zna postacie władców</p>	<p>-opowiada o przebiegu wojen toczonych przez Rzeczypospolitej w XVII wieku;</p>	<p>-zna przyczyny i skutki najważniejszych wydarzeń XVII wieku</p>	<p>-analizuje przyczyny klęsk i zwycięstw Rzeczypospolitej w XVII wieku</p>	<p>-porównuje ustrój Rzeczypospolitej z systemami we Francji i w Anglii w XVII wieku</p>

i wodzów polskich w XVII wieku; -wie, kim byli Ludwik XIV i Oliver Cromwell	-przedstawia przejawy kryzysu na ziemiach polskich w XVII wieku; -omawia sztukę barokową na wybranych przykładach, -omawia kulturę sarmacką; -opisuje monarchię absolutną we Francji i parlamentarną w Anglii, -wymienia postacie i wydarzenia związane z kształtowaniem się tych ustrojów			
DZIAŁ IV. EUROPA I ŚWIAT W XVIII W.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-rozumie pojęcia: „stulecie świateł”, <i>Wielka encyklopedia francuska</i> , manufaktura, trójpodział władz, absolutyzm oświecony; -opisuje wynalazki oświecenia	-zna sylwetki i dokonania: J.J. Rousseau, Woltera, Monteskiusza; -podaje cechy kultury oświecenia, umieszcza ten okres na osi czasu	-rozumie znaczenie wprowadzenia obowiązkowego szkolnictwa; -omawia koncepcję trójpodziału władz Monteskiusza	-analizuje absolutyzm oświecony i dostrzega jego wpływ na funkcjonowanie państwa	-rozumie znaczenie oświecenia dla postrzegania świata
-wskazuje na mapie Prusy, Rosję i Austrię; wyjaśnia pojęcia: absolutyzm oświecony, imperator;	-przedstawia reformy przeprowadzone w Rosji, Prusach i Austrii, wskazuje ich twórców	-wyjaśnia na przykładzie sąsiadów Rzeczypospolitej, na czym polegał absolutyzm oświecony w praktyce	-rozumie znaczenie reform gospodarczych i wojskowych przeprowadzonych w państwach ościennych	-porównuje sposób sprawowania władzy w Rzeczypospolitej i u jej sąsiadów

-wymienia XVIII-wiecznych władców, którzy wprowadzili zmiany w Rosji, Prusach i Austrii				
-rozumie pojęcia: herbatka bostońska, <i>Deklaracja niepodległości</i> , konstytucja; -wie, kiedy została podpisana <i>Deklaracja niepodległości</i> , - tłumaczy, dlaczego ten dzień jest świętem narodowym w Stanach Zjednoczonych; -wymienia Polaków walczących o niepodległość USA; -zna postacie Jerzego Waszyngtona i Benjamina Franklina	-opowiada o stosunkach między Anglią i koloniami; rozumie, dlaczego Kościuszko i Pułaski są bohaterami dla Amerykanów	-wskazuje przyczyny wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych; -omawia system sprawowania władzy w Stanach Zjednoczonych	-wskazuje różnice w systemie sprawowania władzy w państwach europejskich i w Stanach Zjednoczonych	-uzasadnia, dlaczego Stany Zjednoczone były pierwszym krajem, który wprowadził idee oświecenia w praktyce
-rozumie pojęcia: stan trzeci, Bastylia, monarchia konstytucyjna, <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela</i> ;	-wymienia stany społeczne we Francji rządzonej przez Ludwika XVI, omawia ich rolę w państwie; -wyjaśnia okoliczności powstania monarchii konstytucyjnej	-wymienia przyczyny rewolucji we Francji	-porównuje monarchię absolutną z monarchią konstytucyjną	-dostrzega wpływ idei oświecenia na wybuch rewolucji we Francji

-wie, kiedy we Francji: wybuchła rewolucja, powstała monarchia konstytucyjna; -zna postacie Ludwika XVI i Marii Antoniny				
-rozumie pojęcia: terror jakobiński, wielki terror, gilotyna, Marsylianka	-wyjaśnia okoliczności wybuchu wojny Francji z sąsiadami; -charakteryzuje Francję jako republikę	-wyjaśnia przyczyny obalenia jakobinów; -przedstawia skutki rewolucji we Francji	-rozumie i przedstawia zmiany społeczne, jakie zaszły we Francji podczas rewolucji	-omawia wpływ idei oświecenia na rewolucję we Francji; -ocenia skutki rewolucji
-zna postacie: Fryderyka II Hohenzollerna, Józefa II Habsburga, Piotra I Wielkiego, Jerzego Waszyngtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Benjamina Franklina	-charakteryzuje monarchie absolutyzmu oświeconego	-podaje przyczyny, przebieg i skutki walki o niepodległość Stanów Zjednoczonych; omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji we Francji	-omawia wpływ oświecenia na funkcjonowanie państwa	-dostrzega wpływ filozofii oświecenia na zmiany zachodzące w Europie i na świecie
DZIAŁ VI. POLSKA W XVIII W.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-zna postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Leszczyńskiego i Augusta III Sasa; -rozumie pojęcia: traktat trzech czarnych orłów,	-wyjaśnia powiedzenia: „od Sasa do Lasa”, „za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa”; -wskazuje próby reform w Rzeczypospolitej	-rozumie, dlaczego doszło do objęcia polskiego tronu przez dynastię Wettinów; -omawia skutki wojny północnej dla Rzeczypospolitej;	-wskazuje elementy uzależnienia Rzeczypospolitej od Rosji	-omawia skutki rządów Sasów oraz konsekwencje podporządkowania Rzeczypospolitej Rosji

Collegium Nobilium, anarchia		-wymienia trudności Rzeczypospolitej spowodowane wojną północną i rządami Sasów		
-rozumie pojęcia: Szkola Rycerska, konfederacja barska, I rozbiór Rzeczypospolitej, Familia, prawa kardynalne; -wymienia państwa biorące udział w I rozbiórce Rzeczypospolitej, -wskazuje utracone ziemie, zna datę traktatu rozbiorowego; -zna postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego i Tadeusza Rejtana	-omawia wybór Stanisława Poniatowskiego na króla Rzeczypospolitej; -wymienia reformy wprowadzone przez Poniatowskiego; -opowiada o konfederacji barskiej	-wymienia przyczyny I rozbioru Rzeczypospolitej	-wyjaśnia sposoby ingerencji Rosji w sprawy Rzeczypospolitej i ich konsekwencje	-ocenia sytuację polityczną Polski w czasie pierwszych lat rządów Stanisława Augusta
-wyjaśnia, czym były: Rada Nieustająca, Komisja Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych;	-wymienia próby reform podjęte przez Stanisława Poniatowskiego; -opisuje zmiany w Warszawie, zna najważniejsze budynki wzniesione w okresie rządów Stanisława Augusta	-przedstawia zmiany w gospodarce i ich konsekwencje	-omawia znaczenie zmian w Rzeczypospolitej stanisławowskiej	-rozumie i uzasadnia zmiany w edukacji za rządów Poniatowskiego

-rozpoznaje Łazienki Królewskie w Warszawie				
-rozumie pojęcie: Sejm Wielki; -wie, kiedy zwołano sejm i uchwalono konstytucję	-omawia okoliczności powstania Sejmu Wielkiego; przedstawia stronnictwa sejmowe i ich poglądy; -omawia postanowienia Konstytucji 3 Maja	-omawia wpływ konstytucji na funkcjonowanie państwa	-rozumie i uzasadnia znaczenie konstytucji dla funkcjonowania państwa	-porównuje założenia ustrojowe Rzeczypospolitej i Stanów Zjednoczonych zapisane w konstytucjach tych krajów
-rozumie pojęcie: konfederacja targowicka; -wie, kiedy doszło do wojny polsko-rosyjskiej w obronie Konstytucji 3 maja oraz do konfederacji targowickiej; -wymienia państwa biorące udział w II rozbiórce Rzeczypospolitej; -wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w wyniku II rozbioru	-zna postać Józefa Poniatowskiego	-rozumie przyczyny i skutki konfederacji targowickiej; -wskazuje znaczenie II rozbioru dla sytuacji gospodarczej Rzeczypospolitej	-omawia wpływ Rosji na sytuację w Rzeczypospolitej, -omawia znaczenie konfederacji targowickiej dla II rozbioru	--analizuje postawę króla wobec konfederacji targowickiej
-wie, kiedy doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego i III	-opowiada o przebiegu powstania kościuszkowskiego;	-wymienia przyczyny wybuchu i skutki powstania kościuszkowskiego;	-rozumie znaczenie uniwersału połanieckiego	-ocenia szanse na powodzenie powstania kościuszkowskiego

rozbioru Rzeczypospolitej; -zna postacie Tadeusza Kościuszki i Jana Kilińskiego; -rozumie pojęcia: uniwersał połaniecki, insurekcja, kosynierzy	-wymienia główne bitwy insurekcji	-rozumie przyczyny klęski powstania i upadku Rzeczypospolitej		
-zna daty: ostatniej wolnej elekcji, rozbiorów, uchwalenia konstytucji, powstania kościuszkowskiego	-omawia sytuację w Rzeczypospolitej pod rządami dynastii Wettinów; -przedstawia reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego; -opowiada o próbach zachowania niezależności i o walce o niepodległość (o Konstytucji 3 maja i o powstaniu kościuszkowskim)	-podaje przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego; omawia przyczyny i skutki rozbiorów	-opisuje wpływy państw ościennych i przejmowanie przez nie kontroli nad Rzeczpospolitą	-analizuje różne postawy wobec prób ocalenia niepodległości Rzeczypospolitej
DZIAŁ VI . EPOKA NAPOLEOŃSKA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-wie, kiedy Bonaparte objął władzę, został cesarzem, wygrał bitwę pod Austerlitz; -rozumie pojęcia: konsulat, cesarstwo, <i>Kodeks Napoleona</i> ,	-opisuje sytuację we Francji za panowania Napoleona Bonaparte; -wymienia państwa, które walczyły z Bonapartem, wskazuje te, które pokonał	-wyjaśnia, jak Bonaparte objął władzę we Francji, uczynił kraj potęgą, odnosił sukcesy wojskowe	-rozumie zmiany, które zaszły w Europie po zwycięstwach Napoleona; -rozumie znaczenie bitwy pod Austerlitz dla zmian w Europie	-analizuje reformy Bonaparte'ego i wskazuje ich wpływ na budowanie potęgi Francji

bitwa trzech cesarzy, Związek Reński				
-wie, kto i kiedy założył Legiony we Włoszech; -wie, kiedy powstało Księstwo Warszawskie i kiedy powiększył się jego obszar -wskazuje Księstwo Warszawskie na mapie; -zna postać i dokonania księcia Józefa Poniatowskiego	-rozumie cele działania Legionów Dąbrowskiego, -zna ich szlak bojowy; -zna okoliczności, w których powstał <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> , oraz twórcę słów tej pieśni	-omawia zasady sprawowania władzy w Księstwie Warszawskim	-omawia stosunki między Księstwem Warszawskim a Francją	-ocenia postawę Napoleona wobec Polaków
-zna wydarzenia z lat: 1812, 1813, 1815; rozumie pojęcia: bitwa narodów, sto dni Napoleona, Wielka Armia	-opowiada o kampanii rosyjskiej Napoleona i o udziale w niej Polaków	-wymienia przyczyny i skutki ataku na Rosję; -zna przyczyny klęski Napoleona w Rosji	-przedstawia wpływ Napoleona na Europę; -wymienia przyczyny ostatecznej klęski Bonapartego	-ocenia postawę Bonapartego wobec Polaków; -rozumie znaczenie epoki napoleońskiej dla historii Europy
-wymienia najważniejsze bitwy okresu napoleońskiego; -wie, kiedy i gdzie powstały Legiony Dąbrowskiego, zna postać ich twórcy; -wie, w jakich okolicznościach powstał polski hymn	-opowiada o powstaniu Legionów Dąbrowskiego i ich szlaku bojowym	-zna przyczyny, przebieg i skutki zdobycia przez Francję pozycji hegemonia w Europie; -przedstawia przyczyny i skutki powstania Księstwa Warszawskiego, opisuje sposób sprawowania władzy	-analizuje zmiany w Europie okresu napoleońskiego	-ocenia stosunek Napoleona do sprawy polskiej

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASAVIIA

DZIAŁ I. PIERWSZA POŁOWA XIXW.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> – zna daty obrad kongresu wiedeńskiego; – potrafi wymienić najważniejsze postanowienia kongresu; – zna członków Świętego Przymierza 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: legitymizm, równowaga sił, restauracja; – zna postanowienia kongresu odnośnie do ziem polskich; – wymienia uczestników kongresu; – rozumie określenie „tańczący kongres” 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego i powołania Świętego Przymierza; – rozumie znaczenie postanowień kongresu wiedeńskiego dla sytuacji Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje okres napoleoński i epokę restauracji; – wskazuje rolę Świętego Przymierza dla utrzymania porządku w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, że kongres wiedeński był triumfem konserwatyzmu
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia idee polityczne początku XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: liberalizm, konserwatyzm; – wymienia państwa, w których doszło do ruchów wolnościowych 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady obecności idei liberalizmu i konserwatyzmu w życiu politycznym Europy; – opisuje rewolucję lipcową we Francji jako przykład dążeń liberalnych 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje postawy liberalne i konserwatywne we współczesnym świecie 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje walkę idei liberalnych z konserwatywnymi na przykładzie pierwszej połowy XIX w.
<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcia: Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie, Galicja, autonomia, monarchia konstytucyjna; – opisuje antypolskie działania cara Mikołaja I; – wymienia organizacje opozycyjne działające w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie: Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie, Galicję, Rzeczpospolitą Krakowską; – opisuje sytuację polityczną Królestwa Polskiego; – wie, do jakiej nielegalnej 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje autonomię Królestwa Polskiego; – opisuje rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego; – rozumie przyczyny ukształtowania się opozycji w Królestwie Polskim; – wymienia twórców 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie oświaty, kultury i gospodarki dla utrzymania polskości w zaborze rosyjskim; – opisuje rolę Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w życiu gospodarczym ;Królestwa Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje i analizuje różne postawy -Polaków w zaborze rosyjskim, potrafi podać ich genezę

	<p>organizacji należał Adam Mickiewicz;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wie, kim byli i jaki cel stawiali sobie tzw. kaliszanie 	<p>nielegalnej i legalnej opozycji w Królestwie Polskim i charakteryzuje jej cele;</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje różne postawy Polaków wobec polityki Aleksandra I i Mikołaja I 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie różnice między celami politycznymi różnych nurtów opozycji w Królestwie Polskim 	
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kim był Piotr Wysocki; – wie, kiedy wybuchło i kiedy upadło powstanie; – zna rezultat zmagania powstańczych 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia pierwszego dyktatora powstania; – opisuje wybuch powstania; – opisuje charakter działań wojennych w czasie powstania; – wskazuje miejsca największych bitew; – wskazuje na mapie tereny, na których rozgrywały się walki w okresie wojny polsko-rosyjskiej; – wymienia przywódców powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje przyczyny powstania; – rozróżnia postawy poszczególnych grup polskiego społeczeństwa wobec wybuchu powstania; – charakteryzuje różne postawy polskich polityków; wobec powstania i kwestii uwłaszczenia chłopów; – wskazuje przełomowy moment w działaniach wojennych 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje międzynarodowe uwarunkowania wybuchu powstania; – analizuje stosunek Chłopickiego do powstania i rozumie wpływ poglądów dyktatora na podjęte przez niego decyzje; – wyjaśnia przyczyny upadku powstania; 	
<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcie emigracji; – wskazuje na mapie państwa, do których udali się polscy uchodźcy po powstaniu listopadowym; – wymienia twórców kultury polskiej na emigracji; 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia polskie oboje polityczne na emigracji; – rozumie, dlaczego największa liczba emigrantów osiadła we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny ukształtowania się Wielkiej Emigracji; – charakteryzuje programy polskich obozów politycznych na emigracji 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie zróżnicowane podejście rządów i społeczeństw krajów Europy do polskich emigrantów; – porównuje poglądy polskich emigrantów (dostrzega i wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wpływ różnych postaw dyktatorów powstania na jego losy

<ul style="list-style-type: none"> – wie, jakie ugrupowania wysyłały emisariuszy do kraju i w jakim celu 			<ul style="list-style-type: none"> różnice); – rozumie, dlaczego niektóre dzieła polskiej kultury mogły zostać upublicznione jedynie na emigracji, a nie w kraju pod zaborami 	
<ul style="list-style-type: none"> – zna pojęcia: noc paskiewiczowska, germanizacja, praca organiczna, powstanie krakowskie, rabacja, rzeź galicyjska; – pokazuje na mapie ziemie poszczególnych zaborów i je nazywa 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia represje skierowane przeciw powstańcom i mieszkańcom Królestwa Polskiego po upadku powstania listopadowego; – opisuje położenie Polaków w zaborze pruskim; – zna postacie: Hipolita Cegielskiego, Edwarda Dembowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega różnice w położeniu Polaków w trzech zaborach; – podaje przyczyny powstania krakowskiego; – podaje przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływ powstań na politykę państw zaborczych wobec Polaków i na stosunki między zaborcami; – wyjaśnia różnice w sytuacji Polaków żyjących pod trzema zaborami; – rozumie manipulację władz austriackich prowadzącą do rzezi galicyjskiej; – rozumie przyczyny niepowodzenia powstania z 1846 r. 	
<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcie Wiosny Ludów; – zna datę wybuchu Wiosny Ludów (1848 r.); – wskazuje na mapie obszary europejskie, które zostały ogarnięte wystąpieniami rewolucyjnymi 	<ul style="list-style-type: none"> – zna postać Józefa Bema; – wie, czym był parlament frankfurcki; – zna cele, które stawiali sobie Węgrzy rozpoczynający powstanie 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny wystąpień rewolucyjnych w Europie; – podaje skutki Wiosny Ludów. 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega i opisuje różnice między przyczynami Wiosny Ludów na różnych obszarach europejskich; – wyjaśnia, dlaczego wystąpienia nie objęły Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie i przedstawia długofalowe skutki różnej polityki zaborców wobec Polaków

<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje ziemie polskie, na których w okresie Wiosny Ludów doszło do wystąpień 	<ul style="list-style-type: none"> – zna postać Józefa Bema; – wie, w których krajach Polacy brali udział w walkach w okresie Wiosny Ludów; – zna cele, które stawiali sobie Polacy biorący udział w walkach okresu Wiosny Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przyczyny niepowodzenia wystąpień narodowyzwoleńczych na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego wystąpienia nie objęły ziem polskich pod zaborem rosyjskim; – dostrzega wpływ idei romantyzmu na wystąpienia narodowyzwoleńcze okresu Wiosny Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje polską Wiosnę Ludów z europejską, – dostrzega zmiany w celach stawianych sobie przez Polaków, analizuje politykę zaborców
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne wynalazki XIX w.; – rozumie pojęcia: skok demograficzny, fabryka, rewolucja przemysłowa; – wskazuje najszybciej rozwijające się dziedziny gospodarki w XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rozwój gospodarczy i demograficzny przełomu XVIII i XIX w.; – wskazuje kraje, w których następował najszybszy rozwój gospodarczy; – ocenia wpływ wynalazków na życie codzienne 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje czynniki, które doprowadziły do wzrostu demograficznego; – wymienia przyczyny powstawania fabryk; – dostrzega skutki rozwoju komunikacji; – wskazuje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków uprzemysłowienia dla środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie wprowadzania maszyn dla rozwoju gospodarczego i demograficznego; – porównuje gospodarkę europejską XVIII i XIX w.; – omawia znaczenie rewolucji przemysłowej dla pozycji i rozwoju wybranych państw 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje długofalowe skutki rewolucji przemysłowej
<ul style="list-style-type: none"> – wie, co wydarzyło się w roku: 1815, 1830, 1831, 1848; – wskazuje na mapie ziemie polskie pod trzema zaborami i je nazywa; – zna postacie: Adama Mickiewicza, Piotra Wysockiego; – krótko opisuje sytuację Królestwa Polskiego przed 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg powstania listopadowego; – wie, jakie zmiany przyniósł w Europie kongres wiedeński; – charakteryzuje położenie Polaków pod trzema zaborami 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega różnice w położeniu Polaków pod trzema zaborami i wskazuje przyczyny tych różnic; – wskazuje różnice w przyczynach wybuchu Wiosny Ludów w poszczególnych krajach europejskich; – omawia rolę Świętego 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega i wyjaśnia rolę postanowień kongresu wiedeńskiego w historii Europy XIX w.; – rozumie wpływ ideologii romantyzmu na dążenia wolnościowe w Europie pierwszej połowy XIX w. 	

powstaniem listopadowym i po jego upadku; – krótko opisuje sytuację w zaborach pruskim i austriackim po powstaniu listopadowym		Przymierza w Europie		
DZIAŁ II. DRUGA POŁOWA XIXW.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– wie, kiedy była wojna krymska; – potrafi wskazać na mapie: Piemont, Austrię, Rzym; – wie, kiedy nastąpiło zjednoczenie Włochy	– zna tapy wojny krymskiej; – zna postacie: Camilla Cavoura, Giuseppe Garibaldiiego; – omawia etapy jednoczenia Włoch	– wskazuje konsekwencje wojny krymskiej; – wskazuje przyczyny zjednoczenia Włoch; – wie, jak doszło do włączenia terytorium Państwa Kościelnego do Królestwa Włoch oraz ograniczenia obszaru znajdującego się pod władzą papieża do Watykanu	– rozumie konsekwencje wojny krymskiej dla Rosji i Zjednoczenia Włoch – uzasadnia, dlaczego Piemont stał się liderem zjednoczenia Włoch; – rozumie, dlaczego Francja stała się sojusznikiem Piemontu;	– porównuje rolę Garibaldiiego i Caovura w Zjednoczeniu Włoch
– zna postać Ottona von Bismarcka; – wie, co wydarzyło się w roku: 1866, 1871; – wskazuje na mapie obszar cesarstwa niemieckiego	– wskazuje państwa pokonane przez Królestwo Pruskie dążące do zjednoczenia Niemiec; – wskazuje na mapie większe kraje, które weszły w skład cesarstwa niemieckiego	– wyjaśnia przyczyny i skutki wojen prowadzonych przez Prusy z Austrią i Francją; – uzasadnia, dlaczego Bismarcka nazywano ojcem zjednoczonych Niemiec	– wyjaśnia, dlaczego właśnie Prusy stały się państwem, które zjednoczyło Niemcy; – wyjaśnia przyczyny niechęć-nego stosunku Francji do pro-cesu jednoczenia Niemiec; – rozumie znaczenie warunków pokoju między Francją a Prusami (1871	– uzasadnia dlaczego zjednoczenie Niemiec zakłóciło równowagę europejską

			r.) dla dalszego rozwoju Niemiec	
<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie obszar USA w XIX w.; - rozumie znaczenie pojęć: abolicja, secesja, wojna secesyjna, segregacja rasowa; - zna postać Abrahama Lincolna; - wie, kto wygrał wojnę secesyjną 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Północ i Południe USA oraz opisuje różnice pomiędzy tymi obszarami; - wie, kiedy rozgrywała się wojna secesyjna 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przyczyny różnic między Południem a Północą USA; - podaje przyczyny wybuchu wojny secesyjnej; - wymienia przyczyny zwycięstwa Północy w wojnie secesyjnej; - wskazuje punkt zwrotny w wojnie secesyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia wpływ wojny secesyjnej na rozwój USA; - wyjaśnia, dlaczego pod koniec XIX w. USA stały się mocarstwem 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje trwające do dziś konsekwencje amerykańskiego niewolnictwa oraz wojny secesyjnej
<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie obszary, które były w XIX w. obiektem ekspansji kolonialnej; - wymienia mocarstwa kolonialne; - zna pojęcie kolonializmu; - zna określenie „perła w koronie”; - wie, kiedy trwała wojna ro-syjsko--japońska, i zna jej wynik 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje politykę kolonizatorów wobec ludności kolonizowanych obszarów; - wskazuje na mapie kolonie brytyjskie 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia europejski wyścig o kolonie; - podaje przyczyny i skutki kolonializmu; - uzasadnia, że Wielka Brytania była mocarstwem kolonialnym; - opisuje politykę USA na obszarze Chin 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje pozytywne i negatywne skutki kolonializmu; - uzasadnia przyczyny, dla których Niemcy późno włączyły się w wyścig o kolonie; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie i analizuje konsekwencje wyścigu o zdobycie jak najcenniejszych obszarów kolonialnych
<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje kraje europejskie, które zjednoczyły się w drugiej połowie w XIX w.; - wymienia główne mocarstwa kolonialne; - wskazuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje zmiany, które w XIX stuleciu zaszły w funkcjonowaniu przemysłu i życiu społecznym; - charakteryzuje społeczeństwo drugiej 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje wpływ XIX-wiecznych przemian gospodarczych na funkcjonowanie systemów władzy oraz kształtowanie się nowych grup społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje przyczyny i skutki kolonializmu dla kolonizowanych i kolonizatorów 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega i przedstawia skutki kolonializmu we współczesnym świecie

<p>pozaeuropejskie obszary zajęte przez kolonizatorów;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia wynalazki, które zmieniły życie codzienne w XIX w.; – zna postacie: Abrahama Lincolna, Ottona Bismarcka 	<p>połowy XIX w.;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia politykę kolonizatorów wobec kolonizowanych państw i obszarów 			
<ul style="list-style-type: none"> – krótko opisuje położenie Polaków w zaborze rosyjskim przed powstaniem styczniowym; – rozumie pojęcia: manifestacja, Biali, Czerwoni 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, na czym polegała tzw. odwilż posewastopolska; – opisuje przebieg manifestacji patriotycznych; – zna postać Aleksandra Wielopolskiego; – przedstawia programy Białych i Czerwonych 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy rozgrywała się wojna krymska; – wyjaśnia cele manifestacji patriotycznych; – przedstawia politykę Aleksandra Wielopolskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia działania Wielopolskiego; – wyjaśnia genezę różnic w poglądach polskich ugrupowań politycznych w Królestwie Kongresowym 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie wpływ stosunków międzynarodowych na sytuację Królestwa Polskiego
<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: branka, wojna partyzancka; – wie, kiedy wybuchło powstanie styczniowe; – wskazuje na mapie tereny ogarnięte działaniami zbrojnymi w czasie powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, w jaki sposób rząd powstańczy próbował zachęcić chłopów do poparcia powstania; – opisuje formy walki powstańczej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia genezę i znaczenie branki; – opisuje dekret rządu powstańczego o uwłaszczeniu chłopów 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje znaczenie dekretu rządu powstańczego o uwłaszczeniu chłopów; – porównuje walki z okresu dwóch powstań – listopadowego i styczniowego 	
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kim był Romuald Traugutt; – zna pojęcie katorgi; – wymienia główne represje rosyjskie stosowane wobec 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia represje carskie wobec Królestwa Polskiego po powstaniu styczniowym 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny i skutki carskich represji wobec Polaków; – podaje przyczyny klęski powstania styczniowego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia znaczenie działalności Romualda Trauguttowi jako dyktatora powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia carską politykę wobec Polaków po powstaniu

Polaków po upadku powstania styczniowego				
<ul style="list-style-type: none"> - zna pojęcia: rusyfikacja, Uniwersytet Latający; -wskazuje na mapie obszar zaboru rosyjskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia formy rusyfikacji Polaków stosowane przez carat; -podaje formy oporu Polaków wobec rusyfikacji 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje postawy Polaków po powstaniu styczniowym; -opisuje funkcjonowanie szkolnictwa zaboru rosyjskiego w okresie nasilonej rusyfikacji 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie rusyfikacji dla zmian zachodzących w kulturze polskiej; -rozumie znaczenie rusyfikacji dla zmian zachodzących w społeczeństwie zaboru rosyjskiego 	
<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie obszar zaboru pruskiego; - rozumie pojęcia: germanizacja, Kulturkampf, rugi pruskie, strajk szkolny; - wie, gdzie wybuchł najśłynniejszy strajk szkolny w zaborze pruskim; - zna postacie: Michała Drzymały, Hipolita Cegielskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przejawy germanizacji w dziedzinach kultury, gospodarki i struktur społecznych; - przedstawia formy oporu Polaków wobec germanizacji; - opisuje walkę w obronie języka polskiego w zaborze pruskim; - opisuje niemiecką kolonizację w zaborze pruskim 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia rolę Kościoła katolickiego w walce z germanizacją; -opisuje wpływ polsko-niemieckiej walki ekonomicznej na rozwój gospodarki w Wielkopolsce 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega wpływ zjednoczenia Niemiec na politykę władz pruskich wobec Polaków; - porównuje sytuację Polaków w zaborze pruskim i rosyjskim w dziedzinach gospodarki i kultury; -dostrzega wpływ germanizacji na kształtowanie postaw Polaków w Wielkopolsce 	
<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie-Austro Węgry- i Galicję; - rozumie pojęcia: autonomia, monarchia dualistyczna, nędza galicyjska; -wymienia narodowości, które żyły w Galicji 	<ul style="list-style-type: none"> - opowiada o funkcjonowaniu monarchii dualistycznej; -wskazuje przejawy autonomii galicyjskiej w różnych dziedzinach 	<ul style="list-style-type: none"> - opowiada o wpływie autonomii na szkolnictwo i kulturę w Galicji; - charakteryzuje życie polityczne w Galicji; 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje polityczne aspekty wprowadzenia autonomii w Galicji; - opisuje konflikty narodowościowe w Galicji 	<ul style="list-style-type: none"> -omawia wpływ sytuacji międzynarodowej Austrii na wprowadzenie autonomii

		–przedstawia sytuację gospodarczą zaboru austriackiego		
	– opisuje przebieg powstania styczniowego; – opisuje formy rusyfikacji i germanizacji; – wie, w jaki sposób Polacy przeciwstawiali się polityce zaborców	– wskazuje przyczyny i skutki powstania styczniowego; – charakteryzuje formy walki Polaków z germanizacją i rusyfikacją	– opisuje wpływ zaborów na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego; – porównuje położenie Polaków w trzech zaborach, biorąc pod uwagę życie kulturalne, polityczne i gospodarcze	– rozumie wpływ stosunków międzynarodowych na sytuację Królestwa Polskiego, Wielkopolski i Galicji
DZIAŁ III ŚWIAT I POLSKA NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– zna określenie „epoka pary”; – wskazuje na mapie państwa najlepiej rozwinięte pod względem gospodarczym; – wymienia najważniejsze wynalazki przełomu XIX i XX stulecia	– uzasadnia trafność określenia „epoka stali, pary i węgla”; – opisuje znaczenie osiągnięć technicznych: elektryczności, telefonu, samochodu; – wie, dlaczego w XIX stuleciu wydłużyła się średnia długość życia; – zna postacie: Thomasa Alvy Edisona, braci Lumière, Alexandra Grahama Bella	– wskazuje wpływ rozwoju nauk ścisłych na przemiany w technice i gospodarce; – analizuje wpływ wynalazków na rozwój produkcji masowej i coraz większą dostępność różnych towarów	– uzasadnia prymat Niemiec i USA w gospodarce światowej początku XX w.	– dostrzega współczesne konsekwencje powstania potęg przemysłowych na przełomie XIX i XX w.
– wie, co oznacza określenie „piękna epoka”;	– opisuje życie codzienne w „pięknej epoce”;	– opisuje cechy charakterystyczne dzieł	– dostrzega wpływ przemian polityczno-gospodarczych	– wskazuje źródła przemian obyczajowych

<ul style="list-style-type: none"> – zna wynalazki, które uczyniły kulturę masową 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia dziedziny życia społecznego, które rozwinęły się na przełomie XIX i XX w.; – rozpoznaje dzieła reprezentujące secesję i impresjonizm 	<ul style="list-style-type: none"> impresjonistycznych i secesyjnych; – opisuje masowość kultury przełomu XIX i XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> na tematykę dzieł literackich; – analizuje wpływ rozwoju kina, fotografii i prasy na kształtowanie się nowych poglądów, wymianę myśli 	
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia grupy, które walczyły o swoje prawa; – wie, dlaczego o swoje prawa walczyli robotnicy 	<ul style="list-style-type: none"> – zna poglądy socjalistów i narodowców, – wie, na czym polega sprawowanie władzy w monarchii konstytucyjnej i republice 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega znaczenie konstytucji; – zna twórców socjalizmu; – rozumie przyczyny pojawienia się ruchu związkowego i socjalistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega wpływ przemian w gospodarce na sposoby sprawowania władzy 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wpływ ideologii narodowej na wydarzenia w Europie w II poł. XIX w.
<ul style="list-style-type: none"> – wie, co to jest nowoczesna świadomość narodowa Polaków; – wymienia główne nurty polityczne na ziemiach polskich; – rozumie skrót: PPS, endecja; – przyporządkowuje postacię Romana Dmowskiego i Józefa Piłsudskiego do odpowiednich partii politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje proces kształtowania się świadomości narodowej Polaków – wymienia najważniejsze partie polityczne działające na ziemiach polskich i przedstawia główne punkty ich programów; – wie, kiedy powstały Narodowa Demokracja i Polska Partia Socjalistyczna; – dostrzega różnice programowe wewnątrz polskiego ruchu socjalistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny ukształtowania się nowoczesnej świadomości Polaków – wskazuje przyczyny powstawania partii o charakterze narodowym, ludowym i socjalistycznym; – przedstawia poglądy najważniejszych przywódców polskich partii, ze szczególnym uwzględnieniem stosunku do dążeń niepodległościowych; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia na czym polegało kształtowanie się nowoczesnej świadomości Polaków – potrafi wskazać specyfikę polskich ruchów politycznych na tle światowym; – wskazuje dzisiejsze polskie partie polityczne, które odwołują się do tradycji ugrupowań powstałych na przełomie XIX i XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje genezę poszczególnych polskich nurtów politycznych i dostrzega ich powiązania z tendencjami ogólnoświatowymi

		– przedstawia formy działalności polskich partii politycznych		
<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: 1905 r.; – zna pojęcie strajk generalny; – zna określenie „krwawa niedziela”; – wymienia miasta zaboru rosyjskiego, w których w 1905 r. dochodziło do demonstracji 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje formy walki o swobody w Rosji oraz na ziemiach polskich pod zaborem rosyjskim; – opisuje strajki w Łodzi 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny wystąpień w Rosji i na ziemiach zaboru rosyjskiego; – wskazuje skutki rewolucji dla Rosji i zaboru rosyjskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia związek między rewolucją 1905 r. w Rosji a rewolucją na ziemiach polskich, dostrzega powiązania; – wskazuje różne cele uczestników rewolucji i tłumaczy różnice pomiędzy nimi 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje genezę poszczególnych polskich nurtów politycznych i dostrzega ich powiązania z tendencjami ogólnoświato-wymi
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i wskazuje na mapie członków trójprzymierza ;i trójporozumienia – rozumie pojęcia: ententa, państwa centralne 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy powstały trójprzymierze i trójporozumienie; – podaje przyczyny napięć w stosunkach międzynarodowych w Europie na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przyczyny powstania dwóch sojuszy wojskowych, charakteryzuje ich działania; – podaje przyczyny nawiązania współpracy między Francją i Wielką Brytanią; – wie, dlaczego doszło do konfliktów zbrojnych na Bałkanach 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i omawia działania, dzięki którym Niemcy stały się najsilniejszym państwem w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie założenia polityki Bismarcka wobec Francji
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia orientacje polityczne kształtujące się na ziemiach polskich przed wybuchem I wojny światowej; – wskazuje przywódców politycznych poszczególnych orientacji; 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje orientacje prorosyjską i proaustriacką; – opisuje działalność polskich organizacji paramilitarnych przed I wojną światową 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny podziału społeczeństwa polskiego na dwie orientacje przed wybuchem I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia znaczenie polskich organizacji paramilitarnych; – uzasadnia poparcie udzielone zaborcom przez Dmowskiego i Piłsudskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia konsekwencje różnego podejścia do kwestii odzyskania niepodległości przez Polskę

<ul style="list-style-type: none"> – wymienia polskie organizacje paramilitarne, które powstały przed I wojną światową 				
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy wybuchła I wojna światowa; – wymienia kraje walczące w I wojnie światowej i wskazuje je na mapie; – podaje bezpośrednią przyczynę wybuchu wojny; – rozumie pojęcia wojny pozycyjnej i wojna manewrowa; – wymienia nowe rodzaje broni zastosowane w czasie I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze bitwy I wojny światowej; – opisuje wojnę pozycyjną; – zna postać arcyksięcia Franciszka Ferdynanda i wie, gdzie dokonano na niego zamachu 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje wpływ techniki wojennej na przebieg działań militarnych; – uzasadnia światowy charakter działań wojennych w latach 1914–1917 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wpływ położenia geograficznego Niemiec na ich sytuację strategiczną; 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje wpływ nowych rodzajów broni na przebieg działań wojennych
<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Rosję; – wie, kiedy doszło do rewolucji lutowej i przewrotu bolszewickiego; – zna postaci: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje sposób przejęcia władzy w Rosji przez bolszewików; – rozumie pojęcie obcej interwencji; – wymienia państwa, które wysłały siły interwencyjne do Rosji; – podaje cechy rządów Mikołaja II oraz rządów bolszewickich, dostrzega podstawowe różnice 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji; – przedstawia poglądy Włodzimierza Lenina; – podaje warunki zawarcia pokoju w Brześciu w 1918r. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje metody sprawowania władzy przez Mikołaja II, Rząd Tymczasowy oraz bolszewików; – rozumie znaczenie rewolucji rosyjskiej dla przebiegu I wojny światowej; – podaje przyczyny interwencji państw zachodnich w Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zmiany w Rosji spowodowane rewolucją

<ul style="list-style-type: none"> – wymienia polskie formacje zbrojne biorące udział w I wojnie światowej; – zna postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego; – wie czym był <i>Akt 5 listopada</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, dlaczego I wojna światowa oznaczała dla Polaków konieczność udziału w bratobójczych walkach; – opisuje działalność Legionów; – wskazuje stanowisko zaborców wobec sprawy polskiej; – omawia założenia orędzia Wilsona w sprawie polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje postawy aktywistów i pasywistów; – rozumie, dlaczego państwa zaborcze próbowały pozyskać przychylność Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie <i>Aktu 5 listopada</i> oraz orędzia prezydenta Wilsona dla sytuacji Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wpływ sytuacji międzynarodowej na sprawę polską w okresie I wojny światowej
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia państwo, które przyłączyło się do wojny w 1917 r.; – wie, kiedy zakończyła się I wojna światowa; – wymienia państwa, które należały do obozu zwycięzców I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy i dlaczego USA przystąpiły do działań wojennych; – omawia przebieg wojny w ostatnim roku jej trwania; – wie, gdzie zostało podpisane zawieszenie broni 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia skutki militarne przystąpienia USA do wojny; – zna poglądy Woodrowa Wilsona odnośnie do problemu zakończenia wojny; – wymienia warunki, które Niemcy przyjęły w akcie zawieszenia broni 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę USA w pokonaniu państw centralnych; – rozumie znaczenie klęski państw centralnych dla sprawy polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny klęski państw centralnych, wskazuje czynniki militarne, gospodarcze i demograficzne
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy Polska odzyskała niepodległość; – wie, kto został naczelnikiem państwa polskiego w 1918 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sytuację w państwach zaborczych w chwili zakończenia I wojny światowej; – wymienia miejsca, w których kształtowały się ośrodki władz niepodległej Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna postacie: Wincentego Witosa, Józefa Hallera, Ignacego Daszyńskiego, Ignacego Paderewskiego, Romana Dmowskiego i omawia ich wpływ na kształtowanie się polskich ośrodków władzy w 1918 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na możliwości odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje postawy Polaków i sposób wykorzystania sytuacji międzynarodowej do odzyskania niepodległości przez Polskę; – rozumie wpływ interesów państw Europy Zachodniej

	– wie, dlaczego 11 listopada 1918 r. uważamy za dzień odzyskania niepodległości	r.; – zna postanowienia konferencji paryskiej odnośnie ziem polskich		na postanowienia konferencji odnośnie ziem polskich
<ul style="list-style-type: none"> – wskazuj na mapie kraje ententy i państwa centralne; – wie, które państwa należały do obozu zwycięzców I wojny światowej; – wymienia najważniejsze bitwy I wojny światowej; – wie, co wydarzyło się w roku: 1914, 1917, 1918; – wie, kiedy Polska odzyskała niepodległość; – zna postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Włodzimierza Lenina, Woodrowa Wilsona; – wymienia polskie formacje zbrojne biorące udział w I wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg I wojny światowej; – charakteryzuje formy prowadzenia działań militarnych w okresie I wojny światowej; – opisuje przemiany zachodzące w Rosji w 1917 r.; – wie, w jakich okolicznościach doszło do odzyskania niepodległości przez Polskę; – przedstawia zmiany w technice i sztuce wojennej, które zaszły w czasie I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny i skutki powstania dwóch bloków polityczno-militarnych na przełomie XIX i XX w.; – charakteryzuje postawy Polaków przed wybuchem I wojny światowej – przedstawia różne poglądy polityczne; – opisuje stosunek poszczególnych państw do sprawy polskiej w okresie I wojny światowej; – podaje przyczyny i skutki rewolucji lutowej oraz przewrotu bolszewickiego w Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wpływ sytuacji międzynarodowej na odzyskanie niepodległości przez Polskę; – przedstawia bezpośrednie i pośrednie przyczyny wybuchu I wojny światowej; – charakteryzuje zmiany polityczne, które zaszły w Rosji w wyniku rewolucji lutowej i przewrotu bolszewickiego 	
DZIAŁ IV EUROPA I ŚWIAT PO I WOJNIE ŚWIATOWEJ				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> – wie, gdzie odbyła się konferencja pokojowa; – zna, przynajmniej jedno postanowienie traktatu 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje założycieli i państwa członkowskie Ligi Narodów; – wymienia postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wszystkie postanowienia traktatu wersalskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega i omawia różne cele państw biorących udział w konferencji pokojowej; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia długofalowe skutki postanowień traktatu wersalskiego

<p>wersalskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wie, czym zajmowała się Liga Narodów 	<p>traktatu wersalskiego wobec Niemiec;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wie, jakie państwa brały udział w konferencji pokojowej; – rozumie pojęcie mały traktat wersalski 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwa powstałe po zakończeniu I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje skutki podpisania i niepodpisania małego traktatu wersalskiego 	
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przykłady ilustrujące wpływ wojny na życie codzienne ludzi po jej zakończeniu; – wskazuje kino, telewizję i radio, jako narzędzia kultury masowej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia sytuację Francji, Anglii i USA po zakończeniu wojny; – rozumie pojęcia: katastrofizm, hiperinflacja 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływ wielkiego kryzysu na życie codzienne, wskazuje działania podjęte przez rządy, aby je minimalizować 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny i skutki wielkich kryzysów gospodarczych, dostrzega ich powiązanie z polityką wewnętrzną państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ wielkiej wojny na powstawanie nowych kierunków w sztuce i rozwój kultury masowej
<ul style="list-style-type: none"> – zna dwóch przywódców ZSRS; – wymienia, przynajmniej 3 cechy państwa totalitarnego; – rozumie i wyjaśnia skrót ZSRS 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie i wyjaśnia pojęcia: kolektywizacja, NEP, socjalizm; – opowiada o traktowaniu obywateli przez władze ZSRS; – wyjaśnia, na czym polegał totalitarny charakter państwa sowieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego przeprowadzano tzw. czystki w armii i władzach ZSRS; – wskazuje znaczenie łagrów dla rozwoju przemysłu w ZSRS 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wprowadzenie kultu jednostki i jego znaczenie dla utrzymania władzy w ZSRS; – porównuje państwo demokratyczne z totalitarnym 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wpływ kolektywizacji i industrializacji na życie codzienne obywateli ZSRS
<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przywódcę faszystowskich Włoch; – wymienia, co najmniej trzy cechy państwa faszystowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcia: faszizm, duce, czarne koszule – opisuje życie w faszystowskich Włoszech; – zna datę dojścia faszystów do władzy we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny objęcia władzy przez B. Mussoliniego; – wymienia reformy wprowadzone przez faszystów 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia znaczenie traktatów laterańskich 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje rolę propagandy w sukcesie partii faszystowskiej

<ul style="list-style-type: none"> – wie, kto przejął władzę w Niemczech w 1933 r.; – wie, kiedy A. Hitler przejął władzę; – rozumie pojęcie III Rzeszy; – podaje, przynajmniej 2 przykłady świadczące o tym, że III Rzesza była państwem totalitarnym 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcia: nazizm, noc kryształowa, führer, Republika Weimarska, gestapo, ustawy norymberskie, pucz monachijski 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny objęcia władzy przez A. Hitlera; – omawia politykę III Rzeszy wobec Żydów; – omawia politykę gospodarczą III Rzeszy 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia znaczenie postanowień traktatu wersalskiego wobec Niemiec dla powstania i sukcesu NSDAP; – wskazuje przyczyny niechęci nazistów wobec Żydów 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje rolę propagandy w sukcesie A. Hitlera
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia sojuszników III Rzeszy; – wskazuje ziemie zajęte przez III Rzeszę 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcia: państwa osi, układ monachijski, Anschluss Austrii; – wie, kiedy doszło do układu monachijskiego, Anschlussu Austrii, powstania osi 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia ekspansywną politykę Japonii; – zna postanowienia traktatów w Locarno i Rapallo; – wskazuje działania podjęte przez III Rzeszę, łamiące postanowienia traktatu wersalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny agresywnej polityki Japonii i III Rzeszy; – omawia politykę zachodniej Europy w stosunku do III Rzeszy 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny polityki państw zachodnich w stosunku do III Rzeszy i jej skutki; – omawia przyczyny i proces kształtowania się sojuszu III Rzesza – Włochy-Japonia
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia państwa totalitarne; – zna przywódców państw totalitarnych; – wymienia przynajmniej jedno postanowienie traktatu wersalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje cechy państw totalitarnych na przykładzie ZSRR, III Rzeszy; – wymienia społeczne, polityczne i gospodarcze skutki I wojny światowej; – wymienia państwa osi 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje życie codzienne w państwach totalitarnych; – wskazuje różnice pomiędzy państwami totalitarnymi; – omawia postanowienia traktatu wersalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny przejścia władzy przez A. Hitlera, B. Mussoliniego; – analizuje przyczyny i skutki kryzysu gospodarczego; – analizuje i wymienia przyczyny narodzin sojuszu państw osi; 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega wpływ postanowień traktatu wersalskiego na zmiany polityczne w Europie i politykę Niemiec; – analizuje przyczyny polityki państw zachodnich wobec III Rzeszy

			–opisuje politykę zagraniczną i łamanie postanowień traktatu wersalskiego przez III Rzeszę	
DZIAŁ V POLSKA W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej – wymienia powstania i wojny, które doprowadziły do ostatecznego kształtu granic państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy wybuchła wojna polsko-bolszewicka, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie, zna ich rezultaty; – zna poglądy Dmowskiego i Piłsudskiego w sprawie polskich granic; – zna pojęcia: Orłęta Lwowskie, Bitwa Warszawska, „cud nad Wisłą”, plebiscyt 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, w jaki sposób Wilno znalazło się w granicach Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny i skutki powstań oraz plebiscytów; – rozumie znaczenie wojny z bolszewikami dla kształtowania się granicy wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, dlaczego Bitwa Warszawska, jest jedną z bitew, które decydowały o losach Europy
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy uchwalono konstytucję marcową; – zna nazwisko pierwszego prezydenta II RP 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne założenia konstytucji marcowej 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia trójpodział władzy w konstytucji marcowej; – wie, jak przebiegały wybory na prezydenta 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje konsekwencje istnienia wielu partii i mniejszości narodowych w sejmie; – rozumie przyczyny zamordowania pierwszego prezydenta 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia wady i zalety sceny politycznej Polski w pierwszej połowie lat 20. XX w.
<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy doszło do przewrotu majowego; – rozumie pojęcie sanacja 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przewrót majowy i rządy sanacji; – wie, co zmieniła konstytucja kwietniowa; 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny przewrotu majowego; – uzasadnia, dlaczego rządy w Polsce po przewrocie 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje przyczyny polityczne, które doprowadziły do 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje konstytucje marcową i kwietniową, analizuje przyczyny zmian w konstytucji kwietniowej

	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, dlaczego J. Piłsudski stał się legendą; – zna postać Ignacego Mościckiego 	<p>majowym nazywano autorytarnymi</p>	<p>sięgnięcia po władzę przez J. Piłsudskiego i jego obóz</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia mniejszości narodowe w Polsce; – opisuje życie codzienne na wsi i w mieście w okresie międzywojennym 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie rozmieszczenie mniejszości narodowych; – porównuje życie na wsi z życiem w mieście; – wymienia wyznania II Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia stosunki Polaków z mniejszościami narodowymi 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia politykę państwa wobec mniejszości 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje genezę konfliktów religijnych i narodowościowych w II RP
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia, przynajmniej 3 dokonania gospodarcze II RP; – wie, jaki port został zbudowany w okresie międzywojennym 	<ul style="list-style-type: none"> – zna działania E. Kwiatkowskiego i W. Grabskiego; – rozumie pojęcia: COP, hiperinflacja, wojna celna 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje działania II RP, których celem było podniesienie gospodarcze kraju; – wskazuje przejawy Wielkiego Kryzysu w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega wpływ Wielkiego Kryzysu na świat na polską gospodarkę; – przedstawia znaczenie COP, wojny celnej i Gdyni dla funkcjonowania polskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na negatywne współczesne skutki budowy COP
<ul style="list-style-type: none"> – wie, w jaki sposób walczono z analfabetyzmem; – wie, na czym polegał rozwój kultury masowej w Polsce międzywojennej 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia osiągnięcia Polaków na polu literatury, techniki, sportu, filmu 	<ul style="list-style-type: none"> – zna nazwiska najwybitniejsza twórców dwudziestolecia międzywojennego – wymienia dziedziny, w których Polska przodowała w nauce i technice 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny rozwoju kultury masowej i jej znaczenie dla młodego państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje dokonania Polaków na polu nauki i techniki oraz ich znaczenie dla gospodarki i obronności kraju
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wrogów Polski; – wskazuje kraje, które były sojusznikami Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna koncepcję polityki zagranicznej J. Piłsudskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje okoliczności podpisywania traktatów przez Polskę w okresie 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia polską politykę wobec III Rzeszy i ZSRS, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia polską politykę zagraniczną wobec Czechosłowacji i Litwy,

<p>–wie, kiedy i jakie żądania wysunęła III Rzesza w stosunku do Polski</p>	<p>–wie, kiedy i z kim Polska podpisała traktaty</p>	<p>międzywojennym; – wie, w jakich okolicznościach Polska zajęła Zaolzie; –wie, co zawierał traktat Ribbentrop-Mołotow</p>	<p>dostrzega jej międzynarodowy kontekst</p>	<p>wskazuje jej konsekwencje; –ocenia koncepcję polityki zagranicznej J. Piłsudskiego</p>
<p>– wymienia powstania i wojny, który doprowadziły do ukształtowania się granic II RP; – wskazuje główne dokumenty ustrojowe; – zna postać J. Piłsudskiego</p>	<p>– wymienia prezydentów Polski; – porównuje główne założenia konstytucji marcowej z kwietniową; – wymienia najważniejsze osiągnięcia II RP na płaszczyźnie gospodarczej, naukowej, kulturalnej; – wymienia kraje, z którymi polska zawarła sojusze i traktaty</p>	<p>– wskazuje trudności Polski po zaborach na różnych płaszczyznach, podaje sposoby jakimi władze II RP z nimi walczyły; – opisuje działania, które wzmocniły Polskę gospodarczo; – opisuje zamach majowy i zmiany, które po nim zaszły; –opisuje sytuację międzynarodową Polski</p>	<p>– podaje przyczyny i skutki powstań i wojny bolszewickiej; – ocenia osiągnięcia II RP; – podaje cechy polskiego państwa autorytarne</p>	<p>– analizuje znaczenie Bitwy Warszawskiej dla losów Polski i Europy; – analizuje i ocenia polską politykę zagraniczną</p>

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASA VIII

DZIAŁ I. II WOJNA ŚWIATOWA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 1 września 1939 r., 17 października 1939 r. zna postaci Polaków związanych z wojną obronną 1939 r. 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie wojna obronna wymienia chronologicznie podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem wojny obronnej 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje potencjały militarne Polski i Niemiec we wrześniu 1939 r. wskazuje na mapie główne punkty oporu Polaków we wrześniu 1939 r. omawia przebieg działań militarnych we wrześniu 1939 r. 	<ul style="list-style-type: none"> określa przyczyny i dostrzega skutki wkroczenia Niemców i Sowieców na ziemie polskie 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia bilans wojny obronnej Polski
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 1940 r., 1941 r. wymienia podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem działań wojennych w latach 1939–1941 	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcia: plan „Barbarossa”, dziwna wojna, wojna zimowa, bitwa o Atlantyk opisuje przebieg ofensywy niemieckiej w Europie Zachodniej opisuje okoliczności wojny zimowej i przyłączenia nowych terenów przez ZSRR omawia przebieg bitwy o Anglię 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie przebieg działań wojennych w latach 1939–1941 wyjaśnia przyczyny przystąpienia USA do wojny 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem działań wojennych w latach 1939–1941 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia politykę Niemiec i ZSRR w latach 1939–1941
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: styczeń 1942 r., kwiecień 1943 r. zna postaci: Irena Sendlerowa, Jan 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: pacyfikacja, kolaboracja, dywersja, sabotaż, Holokaust, obóz zagłady, obóz koncentracyjny, 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje okupację niemiecką na terenie Europy Zachodniej i Wschodniej opisuje postawy władz 	<ul style="list-style-type: none"> omawia politykę wyniszczenia stosowaną przez nazistów wobec Żydów, Romów i Słowian 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega, na czym polega tragizm zagłady Żydów, której Niemcy dokonali na ziemiach polskich docenia poświęcenie rodziny

Karski, Janusz Korczak, Mordechaj Anielewicz	eksterminacja, getto, Żegota, ŻOB, łapanka	krajów okupowanych wobec władz niemieckich		Ulmów i innych rodzin polskich wspomagających ludność żydowską
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: sierpień 1941 r., czerwiec 1942 r., listopad 1943 r., 6 czerwca 1944 r. 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: alianci, drugi front, kamikaze wymienia chronologicznie podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem wojny wymienia postanowienia konferencji teherańskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny powstania koalicji antyhitlerowskiej wskazuje na mapie główne bitwy i kierunki działań wojennych w Europie, Afryce i na Dalekim Wschodzie w latach 1942–1945 	<ul style="list-style-type: none"> omawia główne postanowienia <i>Karty atlantyckiej</i> wyjaśnia, kiedy i gdzie doszło do przełomów na frontach wojny, od których rozpoczęła się klęska państw osi 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wydarzenia wojenne z lat 1942–1944
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 8 maja 1945 r., 6 sierpnia 1945 r., 2 września 1945 r. zna daty ważnych wydarzeń związanych z II wojną światową 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie kapitulacja wie, co wydarzyło się w Hiroszynie i Nagasaki 	<ul style="list-style-type: none"> omawia postanowienia konferencji w Jałcie i Poczdamie, ze szczególnym uwzględnieniem sprawy polskiej omawia wydarzenia na frontach w latach 1944–1945 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wydarzenia polityczno-militarne rozgrywające się u schyłku II wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega znaczenie użycia bomb atomowych
DZIAŁ II . POLSKA W LATACH II WOJNY ŚWIATOWEJ				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 1939 r., 1945 r. zna postać Hansa Franka 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: folklista, akcja „AB”, pacyfikacja, gestapo, wysiedlenia, wywłaszczenie, okupacja 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie miejsca zbrodni hitlerowskich; wskazuje na mapie ziemie wcielone do Rzeszy 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje metody stosowane przez nazistów wobec Polaków oraz wie, jaki był ich cel 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia zbrodnie niemieckie z okresu II wojny światowej na ziemiach polskich

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia miejsca zbrodni hitlerowskich • wymienia najstraszniejsze katownie nazistowskie 		<ul style="list-style-type: none"> • i ziemie, z których utworzono Generalne Gubernatorstwo • wskazuje linię podziału ziem polskich w 1939 r. • porównuje okupację niemiecką na różnych terenach polskich 		
<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 1940 r. • zna postaci: Janina Lewandowska, Stalin • wymienia miejsca masowych egzekucji polskich oficerów 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: zbrodnia katyńska, łagier, zsyłka, deportacja 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje tereny przyłączone do ZSRS • wskazuje miejsca masowych egzekucji polskich oficerów • charakteryzuje zbrodni osiągnięć 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje polityczne dążenia i sposoby działania okupantów niemieckiego i sowieckiego oraz wymienia podobieństwa i różnice między nimi 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje, na czym polegało kłamstwo katyńskie
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 30 lipca 1941 r., kwiecień 1943 r. • zna postaci: Władysław Raczkiewicz, Władysław Sikorski, Iwan Majska, Stanisław Mikołajczyk, Władysław Anders, • wymienia członków rządu polskiego na uchodźstwie • wymienia polskie okręty wojenne biorące udział w II wojnie światowej oraz zna ich osiągnięcia 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: Rada Narodowa, dywizjon, brygada • wskazuje na mapie ważniejsze miejsca bitew 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, w jakich okolicznościach utworzono polski rząd na uchodźstwie • przedstawia osiągnięcia jednostek polskich na frontach II wojny światowej • wyjaśnia, dlaczego stosunek aliantów do sprawy polskiej podlegał przemianom 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje stosunki polsko-sowieckie od września 1939 do lipca 1943 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia postanowienia układu Sikorski — Majska

<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 14 lutego 1942 r. • zna postaci: Jan Bytnar, Tadeusz Zawadzki, Henryk Dobrzański, Cyryl Ratajski, Jan Piekalkiewicz, Jan Stanisław Jankowski, Stefan Grot-Rowecki, Michał Karaszewicz-Tokarzewski, Witold Pilecki, Jan Piwnik, Jan Nowak-Jeziorański, Elżbieta Zawacka • wymienia najważniejsze ugrupowania polityczne działające w warunkach konspiracyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: Szare Szeregi, akcja „N”, Delegat Rządu na Kraj, V-2, cichociemni • rozwija skróty: ZWZ, SZP, AK, BCh • omawia metody oporu, które stosowali Polacy wobec niemieckiego okupanta • opisuje strukturę Polskiego Państwa Podziemnego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje instytucje i organizacje, które tworzyły Polskie Państwo Podziemne • omawia działalność najważniejszych ugrupowań politycznych działających w warunkach konspiracyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje działalność poszczególnych organów Polskiego Państwa Podziemnego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia funkcjonowanie i osiągnięcia Polskiego Państwa Podziemnego
<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 1944 r. • zna postaci: Stepan Bandera, Wanda Wasilewska, Zygmunt Berling 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcie zbrodni wołyńskiej • rozwija skróty: PPR, GL, AL, KRN, PKWN • omawia okoliczności powstania 1 Dywizji Piechoty im. T.Kościuszki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie działania i w jakim celu podjął Stalin, by stworzyć na ziemiach polskich nowy ośrodek władzy 		<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny, z powodu których konflikt polsko-ukraiński przyjął tak krwawą formę • ocenia działania komunistów na ziemiach polskich w latach 1943–1944
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1 sierpnia 1944 r., 2 października 1944 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: plan „Burza”, godzina „W” 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia cele i formy realizacji planu „Burza”, z uwzględnieniem przyczyny wybuchu powstania warszawskiego • opisuje przebieg działań 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawę aliantów zachodnich i Stalina wobec walczącej Warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje uproszczonej oceny skutków i znaczenia powstania

		zbrojnych podczas powstania		
DZIAŁ III. POLSKA I ŚWIAT PO II WOJNIE				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> zna datę 1945 r. wie, jak zostały ukarane osoby odpowiedzialne za zbrodnie wojenne umie wskazać skutki II wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia państwa odgrywające kluczową rolę w Radzie Bezpieczeństwa ONZ opisuje warunki, w jakich żyli ludzie w Europie po zakończeniu wojny 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela i wymienia skutki polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe II wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jakim celu powstało ONZ 	<ul style="list-style-type: none"> dokonyuje bilansu skutków II wojny światowej
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 1949 r., 1950–1953 zna postaci: Henry Truman, Konrad Adenauer, George C. Marshall podaje nazwy sojuszu wojskowego, który łączyły Stany Zjednoczone i ich partnerów oraz sojuszu łączącego ZSRS i kraje mu podporządkowane 	<ul style="list-style-type: none"> wie, co oznaczają skróty: NATO, RWPG, RFN, NRD rozumie pojęcia: doktryna powstrzymywania, plan Marshalla, żelazna kurtyna, Układ Warszawski, wyścig zbrojeń, zimna wojna, imperializm, propaganda, blok wschodni, blok zachodni, blokada Berlina opisuje okoliczności rozpadu koalicji antyhitlerowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na mapie państwa wchodzące w skład bloków wschodniego i zachodniego omawia konsekwencje rozpadu koalicji antyhitlerowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje okoliczności, które doprowadziły do podziału Niemiec omawia wydarzenia związane z wojną koreańską 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje kształtowanie się nowego układu sił politycznych na świecie po II wojnie światowej
<ul style="list-style-type: none"> wie, które ziemie należały do II RP, lecz nie znalazły się w powojennych granicach Polski, oraz potrafi wskazać je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> umie wymienić skutki II wojny światowej dla ziem polskich rozumie pojęcia: repatriacja, terytorium pojałtańskie, nacjonalizacja, bitwa 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje trudności życia codziennego w powojennej Polsce omawia proces podporządkowywania polskiej gospodarki władzy komunistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki, które wpłynęły na zmianę struktury narodowościowej w Polsce charakteryzuje życie ludności polskiej na Kresach Wschodnich 	<ul style="list-style-type: none"> dokonyuje bilansu skutków II wojny światowej na ziemiach polskich

<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe problemy życia codziennego, z jakimi spotykali się Polacy tuż po zakończeniu wojny 	<ul style="list-style-type: none"> o handel wymienia czynniki, które wpłynęły na zmianę struktury narodowościowej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany terytorialne i demograficzne na ziemiach polskich po 1945 r. 		
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 1945 r., 1946 r., 1947 r. zna postaci: Stanisław Mikołajczyk, Bolesław Bierut, Władysław Gomułka, Edward Osóbka-Morawski, Józef Cyrankiewicz wymienia główne etapy przejmowania rządów w Polsce przez komunistów 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), bezpieka, proces szesnastu, Ludowe Wojsko Polskie, obława augustowska, referendum, PSL, PZPR wyjaśnia, w jaki sposób Polacy starali się nie dopuścić do przejęcia pełnej kontroli nad Polską przez komunistów wyjaśnia, w jaki sposób komuniści zapewnili sobie pełnię władzy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia działania Polaków mające na celu niedopuszczenie do przejęcia pełnej kontroli nad Polską przez komunistów 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje główne etapy przejmowania rządów w Polsce przez komunistów 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje oceny działań komunistów mających na celu zniewolenie Polski
<ul style="list-style-type: none"> zna postaci: Stefan Wyszyński, Jan Nowak-Jeziorański, Hieronim Dekutowski „Zapora”, Danuta Siedzikówna „Inka”, Jan Rodowicz „Anoda”, Witold Pilecki 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: Rozgłośnia Polska Radia Wolna Europa, amnestia omawia rolę władz polskich na uchodźstwie po II wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje losy żołnierzy podziemia niepodległościowego wyjaśnia, w jakim celu władze ogłaszały amnestie dla żołnierzy podziemia niepodległościowego 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rolę władz polskich na uchodźstwie po II wojnie światowej charakteryzuje pozycję i rolę polskiego Kościoła katolickiego po II wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje postawy Polaków wobec władzy komunistycznej
<ul style="list-style-type: none"> zna datę 1952 r. zna postaci: August Emil Fieldorf „Nil”, 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: stalinizm, procesy pokazowe, bezpieka, indoktrynacja, 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zasady działania komunistycznej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rolę propagandy w kształtowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje funkcjonowanie poszczególnych elementów systemu stalinowskiego na

Konstanty Rokossowski, Bolesław Bierut, Aleksander Zawadzki, Józef Cyrankiewicz	propaganda, wróg ludu, ZMP, kolektywizacja <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym był system totalitarny • wyjaśnia, w jakim celu rządzący stosowali propagandę i indoktrynowali młodzież 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje system rządów w Polsce i ZSRS 	społeczeństwa	ziemiach polskich
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1953 r., 1956 r., 1968 r. • zna postaci: Nikita Chruszczow, Imre Nagy, Aleksander Dubczek • wymienia państwa pozostające pod wpływem komunizmu po 1945 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: inwigilacja, sowietyzacja, destalinizacja, odwilż, Praska Wiosna • wyjaśnia, jakie znaczenie dla tzw. odwilży miała śmierć Stalina i działalność Chruszczowa 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie państwa pozostające pod wpływem komunizmu po 1945 r. • opisuje wydarzenia związane z rewolucją węgierską i Praską Wiosną 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przyczyny i skutki rewolucji węgierskiej i Praskiej Wiosny • porównuje okres stalinizmu w państwach znajdujących się za żelazną kurtyną 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje cechy charakterystyczne dla ustroj krajów znajdujących się w sowieckiej strefie wpływów
DZIAŁ IV. ŚWIAT W 2 POŁOWIE XXW.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 1960 r. • zna postaci: Mahatma Gandhi, Nelson Mandela • umie wskazać przyczyny dekolonizacji • wymienia państwa będące potęgami kolonialnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: dekolonizacja, apartheid, rasizm, Rok Afryki, Organizacja Jedności Afrykańskiej • wyjaśnia, w jakim celu powstała Organizacja Jedności Afrykańskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg dekolonizacji w Indiach, RPA i Algierii • rozróżnia i wymienia skutki dekolonizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki procesów dekolonizacyjnych w Azji i Afryce 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje bilansu procesów dekolonizacyjnych w Afryce i Azji • tłumaczy rolę jednostek na losy krajów i świata
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty 1948 r., 1993 r. • zna postaci: Jasir Arafat, Icchak Rabin 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: syjonizm, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP), autonomia 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wskazać na mapie: państwo Izrael, obszar Palestyny, Półwysep Synaj, Egipt, Wzgórza 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje stosunki Izraela z sąsiednimi państwami 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje sytuację polityczną Izraela i Palestyny po II wojnie i w czasach współczesnych

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny powstania syjonizmu wyjaśnia, dlaczego Palestyna jest zaliczana do najbardziej zapalnych regionów Bliskiego Wschodu 	<p>Galon, Syrię, Jordanię i Liban</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak doszło do powstania państwa Izrael 		
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 1959 r., 1962 r. zna postaci: Fidel Castro, Nikita Chruszczow wymienia przyczyny wojen w Wietnamie i Afganistanie 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: odprężenie, kryzys kubański, mur berliński opisuje formy rywalizacji wielkich mocarstw w okresie zimnej wojny 	<ul style="list-style-type: none"> umie wskazać przyczyny i potencjalne skutki kryzysu kubańskiego wyjaśnia, czym było i jak się przejawiało odprężenie w stosunkach międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przyczyny wojen w Wietnamie i Afganistanie 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny i skutki zimnowojennej rywalizacji USA i ZSRS
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 1949 r., 1959 r., 1966–1976 zna postać Mao Zedonga umie wskazać na mapie Chin i Japonię 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: Kuomintang, ChRL, maoizm, wielki skok, rewolucja kulturalna, Tiananmen, azjatycki tygrys 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje stosunki japońsko-amerykańskie po 1945 r. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia, jak układały się stosunki pomiędzy ChRL a ZSRS po 1949 r. wyjaśnia, w jakich okolicznościach komuniści przejęli władzę w Chinach 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje oceny rządów komunistów w Chinach
<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 1951 r., 1957 r., 1993 r., 2004 r. zna postaci: Jean Monnet, Konrad Adenauer, Robert Schuman wymienia główne organy UE i ich funkcje oraz podaje przyczyny jej powstania 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy powstawania UE wyjaśnia skróty UE i EWWiS wyjaśnia, czym jest wspólny rynek i co jest podstawowym celem działalności UE 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje etapy powstawania UE wskazuje na mapie Europy kraje członkowskie UE 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje okoliczności powstania UE analizuje proces powstawania i rozszerzania się UE 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega szanse wynikające z powstania UE ocenia skutki powstania UE
<ul style="list-style-type: none"> zna datę 1968 r. zna postać Elvira 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: państwo opiekuńcze, społeczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przemiany społeczne i kulturowe, 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje proces przemian społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zjawiska amerykanizacji i globalizacji

<ul style="list-style-type: none"> • Presleya • zna zespół The Beatles • wymienia postanowienia Soboru Watykańskiego II 	konsumpcyjne, społeczeństwo informacyjne, ruch hipisowski, punk, rock and roll, feminizm, kraje Trzeciego Świata, internet, amerykanizacja, globalizacja, Sobór Watykański II, laicyzacja	jakie nastąpiły u schyłku lat 50. i w latach 60. i 70.	w krajach Zachodu, za żelazną kurtyną i w krajach Trzeciego Świata	
DZIAŁ V. POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 1956 r. • zna postaci: Władysław Gomułka, Józef Cyrankiewicz, Edward Ochab • wymienia zjawiska świadczące o odwilży w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: odwilż, mała stabilizacja, poznański czerwiec, rehabilitacja, aparat partyjny, ZOMO, SB, list otwarty, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, Układ Warszawski 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wskazać na mapie Poznań • wyjaśnia, jak doszło do wystąpień w czerwcu 1956 r. oraz jakie były ich przebieg i konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zjawiska świadczące o odwilży na ziemiach polskich • charakteryzuje życie codzienne w czasach Gomułki 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia działania Gomułki
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1965 r., 1966 r. • zna postać Stefana Wyszyńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: odwilż, Milenium, Tysiąclecie • opisuje przejawy złagodzenia polityki antykościelnej w czasach odwilży 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, na czym polegało zaostrzenie polityki władz wobec Kościoła na początku lat 60. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje spór wokół obchodów Milenium państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega znaczenie listu biskupów polskich do biskupów niemieckich dla pojednania polsko-niemieckiego po II wojnie światowej • ocenia rolę Kościoła w podtrzymywaniu oporu przeciwko komunistycznej władzy w Polsce
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1968 r., 1970 r. • zna postaci: Zbigniew Godlewski, Edward Gierek, Stefan Kisielewski 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcie polityka antysyjonistyczna 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny i skutki wystąpień z 1968 r. i 1970 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega podobieństwa i różnice w przyczynach buntu studenckiego z 1968 r. i robotniczego z 1970 r. • charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia rządy Gomułki

			konsekwencje tych wystąpień	
<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 1976 r. • zna postaci: Edward Gierek, Kazimierz Górski, Ryszard Szurkowski, Wojciech Fibak, Irena Szewińska, Mirosław Hermaszewski 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zmiany, które nastąpiły w życiu codziennym Polaków w czasach rządów Gierka • wyjaśnia, na czym opierała się polityka gospodarcza Polski za rządów Gierka • opisuje sukcesy sportowe Polaków w okresie PRL 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny i wymienia skutki wystąpień z 1976 r. • opisuje rozwój gospodarczy PRL za czasów Gierka 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega podobieństwa i różnice w przyczynach buntów z 1956, 1968, 1970 i 1976 r. • dostrzega długofalowe konsekwencje polityki gospodarczej Gierka 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje politykę Gierka i Gomułki ze szczególnym uwzględnieniem działań władzy wobec protestujących • ocenia rządy Gierka
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1978 r., 1979 r. • zna postaci czołowych opozycjonistów • podaje przykłady twórców ograniczanych przez cenzurę • wymienia metody, których SB używała do prześladowania opozycjonistów 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: cenzura, bibuła, drugi obieg, KOR, WZZ • omawia, w jaki sposób starano się łamać monopol wydawniczy władzy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady działań opozycji, które miały wesprzeć represjonowanych robotników, uczestników protestów w czerwcu 1976 r. • omawia twórczość pisarzy cenzurowanych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego tak istotne było złamanie monopolu wydawniczego państwa komunistycznego • charakteryzuje metody, których SB używała do prześladowania opozycjonistów 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega znaczenie wyboru Polaka Karola Wojtyły na papieża
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1980 r., 1981 r. • zna postaci: Lech Wałęsa, Wojciech Jaruzelski, Leonid Breżniew, Ryszard Kukliński 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: MKS, NSZZ „Solidarność”, porozumienia sierpniowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie miejscowości, w których doszło do podpisania porozumień między władzą a MKS-ami 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie miały konsekwencje porozumienia sierpniowe • charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wydarzenia 1980 i 1981 r.
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 13 grudnia 1981 r., 1983 r. • zna postaci: Wojciech Jaruzelski, Zbigniew Bujak, Władysław 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: internowanie, stan wojenny, sankcje gospodarcze, pacyfikacja • omawia przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie Katowice • omawia najważniejsze ograniczenia praw obywatelskich wynikające 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje najważniejsze ograniczenia praw obywatelskich wynikające z wprowadzenia na 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega znaczenie wręczenia nagrody Nobla Lechowi Wałęsie w 1983 r. • ocenia, czy słusznie stan wojenny uważany jest za

Frasyniuk, Bogdan Borusewicz, Jerzy Popiełuszko, Grzegorz Przemysław, Czesław Kiszczak • wymienia przykłady represji, jakie spadły na opozycję w czasie stanu wojennego	represji, jakie spadły na opozycję w czasie stanu wojennego • omawia wydarzenia związane z pacyfikacją kopalni „Wujek”	z wprowadzenia na obszarze Polski stanu wojennego	obszarze Polski stanu wojennego • charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność”	kontrowersyjne wydarzenie w historii Polski
Lekcja powtórzeniowa				
DZIAŁ VI. POLSKA I ŚWIAT NA PRZEŁOMIE XX I XXI W.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
• zna daty: 1985 r., 1986 r. • zna postaci: Leonid Breżniew, Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan	• rozumie pojęcia: mudżahedin, wyścig zbrojeń, głośność, pierestrojka • wymienia przyczyny kryzysu gospodarczego w ZSRS na początku lat 80.	• wskazuje na mapie Czarnobyl • omawia wydarzenia związane z katastrofą atomową w ZSRS i ich skutki • wyjaśnia, czym był wyścig zbrojeń oraz wskazuje, kto i z jakich powodów go rozpoczął • omawia, jakie konsekwencje dla ZSRS miał udział w konflikcie w Afganistanie	• charakteryzuje reformy przeprowadzone przez Gorbaczowa • omawia sytuację gospodarczo-polityczną ZSRS w latach 80.	• analizuje proces powolnego upadku ZSRS
• zna daty: czerwiec 1989 r., 1990 r.	• rozumie pojęcia: okrągły stół, wybory powszechne • omawia okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy okrągłym stole	• wymienia główne postanowienia podjęte podczas obrad okrągłego stołu	• omawia wyniki i skutki wyborów parlamentarnych w czerwcu 1989 r. • charakteryzuje okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy	• dostrzega znaczenie wydarzeń 1989 r. dla kształtowania III RP

			okrągłym stole	
<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 1989 r. • zna postaci: Václav Havel, Nicolae Ceaușescu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: Jesień Narodów, aksamitna rewolucja • wymienia najważniejsze wydarzenia związane z okresem Jesieni Narodów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób zmiany w ZSRS wpłynęły na upadek rządów komunistycznych w krajach bloku wschodniego • wskazuje na mapie kraje objęte wydarzeniami Jesieni Narodów • omawia proces demokratyzacji na terenie Węgier, NRD, Czechosłowacji i Bułgarii • opisuje wydarzenia związane z rewolucją w Rumunii 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje procesy dekomunizacyjne na obszarze Czechosłowacji, Niemiec, Rumunii i Węgier 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega symboliczne znaczenie upadku muru berlińskiego
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1985 r., 1986 r. • zna postaci: Leonid Breżniew, Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: mudżahedin, wyścig zbrojeń, głośność, pierestrojka • wymienia przyczyny kryzysu gospodarczego w ZSRS na początku lat 80. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie Czarnobyl • omawia wydarzenia związane z katastrofą atomową w ZSRS i ich skutki • wyjaśnia, czym był wyścig zbrojeń oraz wskazuje, kto i z jakich powodów go rozpoczął • omawia, jakie konsekwencje dla ZSRS miał udział w konflikcie w Afganistanie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje reformy przeprowadzone przez Gorbaczowa • omawia sytuację gospodarczo-polityczną ZSRS w latach 80. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje proces powolnego upadku ZSRS

<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: czerwiec 1989 r., 1990 r. • zna postaci: Ryszard Kaczorowski, Lech Wałęsa, Tadeusz Mazowiecki, Jacek Kuroń, Adam Michnik, Zbigniew Bujak, Władysław Frasyniuk, Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: okrągły stół, wybory powszechne • omawia okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy okrągłym stole • wymienia najważniejsze osoby biorące udział w obradach okrągłego stołu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne postanowienia podjęte podczas obrad okrągłego stołu • opisuje rządy Mazowieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wyniki i skutki wyborów parlamentarnych w czerwcu 1989 r. • charakteryzuje okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy okrągłym stole 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega znaczenie wydarzeń 1989 r. dla kształtowania III RP
<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 1989 r. • zna postaci: Václav Havel, Nicolae Ceaușescu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: Jesień Narodów, aksamitna rewolucja • wymienia najważniejsze wydarzenia związane z okresem Jesieni Narodów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób zmiany w ZSRS wpłynęły na upadek rządów komunistycznych w krajach bloku wschodniego • wskazuje na mapie kraje objęte wydarzeniami Jesieni Narodów • omawia proces demokratyzacji na terenie Węgier, NRD, Czechosłowacji i Bułgarii • opisuje wydarzenia związane z rewolucją w Rumunii 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje procesy dekomunizacyjne na obszarze Czechosłowacji, Niemiec, Rumunii i Węgier 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega symboliczne znaczenie upadku muru berlińskiego
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1991 r., 1992–1995 • zna postać Michaiła Gorbaczowa 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcie aksamitnego rozwoju • wymienia główne przyczyny, dla których doszło do zmian geopolitycznych na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie nowo powstałe państwa • opisuje okoliczności odzyskania niepodległości przez kraje bałtyckie • omawia wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak doszło do powstania Wspólnoty Niepodległych Państw • porównuje okoliczności rozpadu ZSRS, Czechosłowacji 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje próby oceny zmian geopolitycznych na mapie Europy u schyłku XX w. oraz dostrzega szanse i zagrożenia z nich wynikające

	Europy	związane z rozpadem Jugosławii	i Jugosławii	
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1990 r., 1991 r., 1997 r. • zna postaci: Jan Olszewski, Aleksander Kwaśniewski, Lech Wałęsa, Hanna Suchocka, Bronisław Komorowski, Lech Kaczyński 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: lustracja, SLD, PSL, PiS, PO • wymienia najważniejsze zmiany wprowadzone przez rząd Tadeusza Mazowieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany na polskiej scenie politycznej na początku lat 90. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przemiany ustrojowe w latach 1989–1997 • charakteryzuje najważniejsze treści zawarte w Konstytucji III RP 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przemiany obozu politycznego wywodzącego się z Solidarności
<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 1989 r. • zna postaci: Leszek Balcerowicz, Wisława Szymborska, Andrzej Wajda, Roman Polański, Krzysztof Kieślowski • podaje przykłady pozytywnych i negatywnych zmian w życiu Polaków po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: gospodarka rynkowa, restrukturyzacja, prywatyzacja, inflacja • wyjaśnia, na czym polegał plan Balcerowicza • wskazuje trudności, jakie pojawiły się w trakcie realizacji planu Balcerowicza 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sytuację gospodarczą Polski w momencie przejęcia rządów przez gabinet Tadeusza Mazowieckiego • omawia przykłady pozytywnych i negatywnych zmian w życiu Polaków po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje modele gospodarki polskiej przed i po 1989 r. • charakteryzuje życie kulturalne III RP 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje, dlaczego Polska pod koniec XX w. wciąż znajdowała się na niższym poziomie rozwoju gospodarczego niż kraje zachodnie
<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1999 r., 2004 r. • zna postaci: Jan Nowak-Jeziorański, Zbigniew Brzeziński • wymienia sąsiadów III RP 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: Trójkąt Weimarski; Trójkąt Wyszehradzki, Grupa Wyszehradzka 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie sąsiadów III RP, członków Trójkąta Weimarskiego, Trójkąta Wyszehradzkiego i Grupy Wyszehradzkiej • omawia główne etapy integracji Polski ze strukturami NATO • omawia główne etapy integracji Polski z UE 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega znaczenie i konsekwencje opuszczenia Polski przez wojska rosyjskie • charakteryzuje stosunki Polski z nowymi sąsiadami 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia politykę zagraniczną III RP